

Kommissionens arbetsprogram för 2011

Sammanfattning

Utrikesutskottet behandlar i detta utlåtande *kommissionens arbetsprogram för 2011*, som antogs den 27 oktober 2010, KOM(2010) 623.

Dagen efter antagandet inkom arbetsprogrammet till riksdagen i engelsk språkversion. Riksdagens behandling av kommissionsförslag inleds först när den svenska språkversionen inkommit, vilket dröjde mer än sex veckor efter att arbetsprogrammet antagits. Fördröjningen har påverkat tidsplaneringen för riksdagsbehandlingen. Utskottet anser det angeläget att exempelvis arbetsprogram i fortsättningen översänds till riksdagen i svensk språkversion i anslutning till antagandet.

Kommissionens arbetsprogram har lagts fram i en tid som är full av utmaningar för EU. Det gäller såväl på kort som på längre sikt. Utskottet anser att de initiativ som tas inom ramen för Europa 2020-strategin bör vara inriktade på den långsiktiga strukturella tillväxten och syfta till ökad konkurrenskraft för de europeiska ekonomierna och därmed stärka den långsiktiga sysselsättningen i Europa.

Bland de utmaningar som EU står inför lyfter utskottet särskilt fram vikten av att *värna om ett öppet Europa*. Öppenheten har flera aspekter. Medborgarnas möjlighet att få insyn i unionens arbete förutsätter att åsiktsfrihet och yttrandefrihet hävdas och främjas. Kommissionen bör enligt utskottet fästa särskild uppmärksamhet på utvecklingen av yttrandefrihet och mediefrihet i EU:s medlemsländer liksom i dialogen med kandidat- och ansökarländerna. Kommissionen bör verka för att en formell och reell grund för oberoende nyhets- och åsiktsspridning säkras. Likaså bör kommissionen agera för att medlemsstater i EU som inte har lagstiftning om journalisters rätt att inte avslöja sina informationskällor inför sådan lagstiftning.

Utskottet anser att utvidgningen av EU stärker freden och stabiliteten. EU måste hålla dörrarna öppna såväl i utvidgningsprocessen som i det östliga partnerskapet och Medelhavssamarbetet. Samtidigt ska Köpenhamnskriterierna genomföras och upprätthållas. Det behövs ett kraftfullt engagemang från kommissionen och andra berörda parter för att utvidgningen ska nå framgång.

Justitiekommittén och arbetsmarknadsutskottet har yttrat sig till utrikesutskottet. Utöver dessa yttranden har ett antal utskott i riksdagen i redan avgivna utlåtanden redovisat synpunkter på frågor med anknytning till kommissionens arbetsprogram. I en bilaga finns en förteckning över samtliga utlåtanden som beslutats av riksdagens utskott efter att utrikesutskottet våren 2010 justerade sitt utlåtande om kommissionens arbetsprogram för 2010.

När det gäller de två första huvudområdena i kommissionens arbetsprogram, *att få EU ur den ekonomiska krisen* och *att åstadkomma en hållbar tillväxt och ökad sysselsättning*, hänvisar utrikesutskottet främst till utlåtanden som har avgetts av riksdagens finansutskott och som behandlar frågor med anknytning till arbetsprogrammet. Utskottet hänvisar också till arbetsmarknadsutskottets yttrande över kommissionens arbetsprogram, som ingår som bilaga till detta utlåtande. Ett genomförande av Europa 2020-strategin kräver genomgripande omprioriteringar i EU-budgeten för perioden efter 2013. Utskottet anser att EU även i fortsättningen ska ha en aktiv roll inom G20, men understryker samtidigt att frågor som rör de internationella finansiella institutionerna ska diskuteras på ett substantiellt sätt och beslutas i institutionernas respektive styrorgan.

Vad beträffar initiativ för *att driva medborgarnas agenda: frihet, rättvisa och säkerhet* ställer sig utskottet bakom justitiekommitténs yttrande som ingår som bilaga i detta utlåtande. Utrikesutskottet anser att det är angeläget att det under 2011 nås en överenskommelse om EU:s anslutning till Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna (ECHR). EU bör kunna tillträda även andra relevanta Europarådskonventioner. Också andra initiativ bör tas för att stärka rättssäkerheten och skyddet för individen.

Åtgärder för *att öka EU:s inflytande på den globala arenan* måste enligt utskottet utgå från Lissabonfördragets bestämmelser om att främja bl.a. demokrati, rättsstaten och de mänskliga rättigheterna i EU:s yttre åtgärder (artikel 21.1 i fördraget). Unionens grannskapspolitik måste vidareutvecklas och främja reformer och EU-integration samt innefatta viseringslättnader. Utvidgningsförhandlingarna ska fortsätta i den takt som ländernas förberedelser medger. Händelseutvecklingen i Nordafrika och den arabiska regionen på senare tid har medfört ett ökat fokus på en demokratisk utveckling i dessa områden. Utskottet anser att EU måste följa utvecklingen och skyndsamt agera och använda alla tillgängliga instrument för att stärka de demokratiska krafterna.

Utskottet betonar samstämmighet i utvecklingspolitiken. Enligt utskottet är det angeläget att moderniseringen av EU:s utvecklingspolitik innefattar stärkta insatser för att främja kvinnors rättigheter samt sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Det är angeläget att vidareutveckla EU:s Östersjöstrategi och genomföra strategins handlingsplan. Ratificering och genomförande av MR-konventioner måste även i fortsättningen utgöra ett viktigt element i bl.a. alla associationsavtal, partnerskapsavtal och sam-

arbetsavtal som EU träffar med tredjeland. Utskottet redovisar i utlåtandet synpunkter på frågan om parlamentarisk kontroll av EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP).

Att inleda förhandlingar inför nästa fleråriga budgetram är det femte och sista huvudområdet i kommissionens arbetsprogram för 2011. Utskottet anser att EU-budgetens förmåga att anpassa sig till förändrade förutsättningar och krav inte har varit tillräcklig. Utgifterna domineras fortfarande kraftigt av jordbrukspolitik och regionalpolitik. I linje med Europa 2020-strategin behövs ökade satsningar på bl.a. konkurrenskraft, miljö- och klimatfrågor, forskning och utveckling samt strategiska investeringar i infrastrukturprogram. Genomgripande omprioriteringar måste göras av EU-budgetens utgifter och förändringar ske utan att budgetens samlade utgifter ökar. EU:s utvecklingspolitik måste få genomslag i den nya fleråriga budgetramen efter 2013. Reformeringen av unionens finansiella instrument för utvecklingssamarbetet bör fortsätta och innefatta bl.a. införlivande av Europeiska utvecklingsfonden i EU-budgeten.

I utlåtandet finns en reservation från vardera Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Bakgrund	6
Dokumentets huvudsakliga innehåll	7
Utskottets granskning	9
Vissa förutsättningar för de nationella parlamentens granskning av	
EU-frågor	9
Utrikesutskottets överväganden	9
Övergripande aspekter på arbetsprogrammet	10
Utrikesutskottets överväganden	10
Att få EU ur den ekonomiska krisen	12
Utrikesutskottets överväganden	12
Att åstadkomma hållbar tillväxt och ökad sysselsättning	13
Arbetsmarknadsutskottets yttrande	13
Utrikesutskottets överväganden	14
Att driva medborgarnas agenda: frihet, rättvisa och säkerhet	15
Justitieukskottets yttrande	15
Utrikesutskottets överväganden	16
Att öka EU:s inflytande på den globala arenan	17
Utrikesutskottets överväganden	17
Att inleda förhandlingar inför nästa fleråriga budgetram	20
Utrikesutskottets överväganden	20
Reservationer	22
1. Kommissionens arbetsprogram för 2011 – motiveringen (S)	22
2. Kommissionens arbetsprogram för 2011 – motiveringen (MP)	23
3. Kommissionens arbetsprogram för 2011 – motiveringen (SD)	24
4. Kommissionens arbetsprogram för 2011 – motiveringen (V)	24
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	27
<i>Bilaga 2</i>	
Förteckning över utlåtanden/List of Statements	28
<i>Bilaga 3</i>	
Arbetsmarknadsutskottets yttrande	31
<i>Bilaga 4</i>	
Justitieukskottets yttrande	45

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Kommissionens arbetsprogram för 2011

Riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Reservation 1 (S) – motiveringen

Reservation 2 (MP) – motiveringen

Reservation 3 (SD) – motiveringen

Reservation 4 (V) – motiveringen

Stockholm den 17 februari 2011

På utrikesutskottets vägnar

Karin Enström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Enström (M), Urban Ahlin (S), Walburga Habsburg Douglas (M), Christian Holm (M), Kent Härstedt (S), Mats Johansson (M), Carin Runeson (S), Fredrik Malm (FP), Olle Thorell (S), Kerstin Lundgren (C), Kenneth G Forslund (S), Désirée Pethrus (KD), Stellan Bojerud (SD), Tommy Waidelich (S), Ismail Kamil (FP), Valter Mutz (MP) och Jonas Sjöstedt (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Europeiska kommissionen antog den 27 oktober 2010 sitt arbetsprogram för 2011, KOM(2010) 623 – Kommissionens arbetsprogram för 2011. En engelsk språkversion av arbetsprogrammet inkom till riksdagen den 28 oktober. Den svenska språkversionen av arbetsprogrammet hänvisades den 14 december 2010 av kammaren till utrikesutskottet för granskning enligt 10 kap. 5 § riksdagsordningen.

Utrikesutskottet har berett övriga utskott tillfälle att yttra sig över arbetsprogrammet i fråga om deras respektive beredningsområden. Yttranden har inkommit från justitieutskottet och arbetsmarknadsutskottet.

Utskottet utgår i utlåtandet från de fem huvudområden som kommissionen lyfter fram i sitt arbetsprogram:

- Att få EU ur den ekonomiska krisen.
- Att åstadkomma hållbar tillväxt och ökad sysselsättning.
- Att driva medborgarnas agenda: frihet, rättvisa och säkerhet.
- Att öka EU:s inflytande på den globala arenan.
- Att inleda förhandlingar inför nästa fleråriga budgetram.

I Europaparlamentet har arbetsprogrammet remitterats till utskottet för konstitutionella frågor. Samtliga övriga utskott i Europaparlamentet har beretts tillfälle att avge yttranden över arbetsprogrammet.

En granskning av arbetsprogrammet har inletts respektive slutförts i andra nationella parlament i EU:s medlemsstater.

Utskottet har den 23 december 2010 mottagit faktapromemoria 2010/11: FPM50 Kommissionens arbetsprogram 2011. Enligt faktapromemorian är regeringen i stort positiv till kommissionens arbetsprogram. De fem huvudprioriteringarna täcker in många angelägna politikområden. Regeringen kommer enligt faktapromemorian att få anledning att återkomma till samtliga dessa initiativ allteftersom kommissionen lägger fram förslagen.

Utrikesutskottet sammanträffade den 7 februari under en arbetsresa till Bryssel med Cecilia Malmström, kommissionär för inrikes frågor, och fick då information om frågor med anknytning till kommissionens arbetsprogram för 2011, Europa 2020-strategin och nästa fleråriga budgetram.

Bakgrund

Europeiska kommissionens arbetsprogram för 2011 är det andra arbetsprogrammet under den nuvarande kommissionens femåriga mandatperiod. Det är det första arbetsprogram som antas inom ramen för den nya fleråriga programplaneringscykel som fastställts i ett ramavtal om förbindelserna

mellan Europaparlamentet och kommissionen (EUT L 304 20.11.2010 s. 47). Ramavtalet innefattar bl.a. en tidsplan för kommissionens arbetsprogram.

Utrikesutskottet har dubbla uppgifter när det gäller Europeiska unionen. Utskottet ansvarar exempelvis, när det behövs, för riksdagens beredning av övergripande frågor som rör Europeiska unionen. Vidare har utskottet, enligt riksdagsordningen, ansvar för att som fackutskott följa EU-frågorna inom sitt beredningsområde.

Kammaren har med stöd av 10 kap. 5 § riksdagsordningen hänvisat kommissionens arbetsprogram för 2011 till utrikesutskottet för granskning och skriftligt utlåtande. Syftet med ett utlåtande är att skapa debatt kring en fråga i ett tidigt skede och att redovisa olika synpunkter som kan vara av värde i den fortsatta hanteringen av frågan. Utlåtanden är att betrakta som preliminära synpunkter vilka ger uttryck för de rådande åsiktsförhållandena i riksdagen vid tidpunkten för utlåtandebehandlingen. Utlåtanden är inte rättsligt bindande vare sig för riksdagens eller för regeringens senare ställningstaganden. Ett utlåtande ger dock regeringen en möjlighet att på ett tidigt stadium stämma av om dess ståndpunkter i EU-samarbetet är förankrade i riksdagen.

Arbetsprogrammet bygger på de politiska huvudprioriteringar som kommissionens ordförande José Manuel Barroso presenterade i ett tal om tillståndet i Europeiska unionen inför Europaparlamentet den 7 september 2010. Samma dag publicerades i enlighet med ramavtalet en skriftlig redogörelse av kommissionens ordförande för de element som ligger till grund för utarbetandet av kommissionens arbetsprogram för 2011.

Dokumentets huvudsakliga innehåll

Kommissionens arbetsprogram för 2011 omfattar 40 strategiska initiativ som kommissionen avser att lägga fram för antagande under året.

De nya initiativ som kommissionen avser att lägga fram under 2011 är till stor del inriktade på att skynda på ekonomisk återhämtning. Några av förslagen bedöms av kommissionen som särskilt brådskande. Fullständig enighet bör enligt kommissionen nås om den nya övergripande regelramen för den finansiella sektorn. Kommissionen anser också att den första europeiska planeringsterminen för samordning av den ekonomiska politiken bör inledas. Europa 2020-strategin för att skapa smart, hållbar och integrerande tillväxt lyfts fram i arbetsprogrammet. Under 2011 ska kommissionen lägga fram sitt förslag till EU:s nästa fleråriga budgetram.

Kommissionens arbetsprogram är inriktat på åtgärder som ska genomföras under 2011 men innehåller också en ram för att utvärdera den politik som bedrivs. Den ringar också in områden där politiska initiativ behöver utvecklas.

I bilagor till arbetsprogrammet anger kommissionen 40 strategiska initiativ för antagande under 2011 (bilaga 1), en vägledande tabell över 140 initiativ som är under övervägande under kommissionens mandatperiod t.o.m. 2014 (bilaga 2), förenklingsprogram och initiativ för att minska den administrativa bördan (bilaga 3) samt en förteckning över förslag som drags tillbaka (bilaga 4).

Utskottets granskning

Vissa förutsättningar för de nationella parlamentens granskning av EU-frågor

Utrikesutskottets överväganden

Av protokoll nr 1 till Lissabonfördraget, som behandlar de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen, framgår att kommissionen ska översända sina samrådsdokument (grönböcker, vitböcker och meddelanden) direkt till de nationella parlamenten vid offentliggörandet. Kommissionen ska också översända det årliga lagstiftningsprogrammet samt alla andra instrument för lagstiftningsprogram eller politisk strategi till de nationella parlamenten samtidigt som de översänds till Europaparlamentet och rådet.

Riksdagsbehandlingen av kommissionsförslag inleds först när den svenska språkversionen inkommit till riksdagen. Utskottet beklagar att den svenska språkversionen av kommissionens arbetsprogram för 2011 inkom till riksdagen först mer än sex veckor efter att kommissionen antagit arbetsprogrammet i oktober 2010. Fördröjningen har påverkat riksdagens tidsplanering såväl i fråga om utskottsbehandlingen av arbetsprogrammet, vilken utmynnar i detta utlåtande, som i fråga om tidpunkten för debatt och beslut i kammaren i fråga om utlåtandet.

Utskottet anser det angeläget att exempelvis arbetsprogram, som enligt ramavtalet mellan Europaparlamentet och kommissionen ska beslutas av kommissionen i oktober, i fortsättningen översänds till riksdagen i svensk språkversion i anslutning till kommissionens antagande. På motsvarande sätt bör också andra nationella parlament inom unionen utan tidsfördröjning få tillgång till exempelvis arbetsprogram i relevant språkversion i anslutning till att detta antas av kommissionen.

För parlamenten inom EU har det successivt blivit allt viktigare med utbyte av information som rör unionen. För att underlätta informationsflödet har de nationella parlamenten, i samarbete med Europaparlamentet, skapat en databas och en webbsida, Ipex (Interparliamentary EU Information Exchange, www.ipex.eu). I Ipex finns information om bl.a. nationella parlaments granskning av beslut tagna på EU-nivå. Sveriges riksdag har medverkat i uppbyggnaden av Ipex.

Varje nationellt parlament eller kammare har utvecklat sitt eget system för EU-granskning. Som ett underlag för riksdagens granskning utarbetar Regeringskansliet i vissa fall s.k. faktapromemorior i EU-frågor. Det gäller samtliga grön- och vitböcker men även andra förslag och meddelanden som regeringen bedömer vara betydelsefulla. En faktapromemoria ska innehålla bl.a. en presentation av förslagets innebörd samt uppgifter om hur svenska regler påverkas och om regeringens preliminära ståndpunkt. Som framgått har Regeringskansliet utarbetat faktapromemoria 2010/11:FPM50 Kommissionens arbetsprogram 2011. I promemorian redovisas en samman-

fattning av kommissionens arbetsprogram. Vad gäller regeringens preliminära ståndpunkt, som ska redovisas i en faktapromemoria och som har ett tydligt informationsvärde för utskottet, lämnas i den nämnda promemorian ytterst knapphändig information. Utskottet anser att en faktapromemoria ska ha en vägledande funktion. Regeringens preliminära ståndpunkt bör så långt möjligt utvecklas och framgå av en faktapromemoria.

Övergripande aspekter på arbetsprogrammet

Utrikesutskottets överväganden

Utrikesutskottet konstaterar att kommissionens arbetsprogram är ett viktigt dokument för att tidigt identifiera frågor som kommer upp på EU:s dagordning såväl på kortare som på flerårig sikt. Det är därmed också ett dokument som ger en översiktlig bild av vilka EU-frågor som riksdagen kan ha anledning att återkomma till under 2011 och följande år.

Fackutskott i riksdagen har i redan beslutade utlåtanden redovisat synpunkter på en rad frågor med anknytning till kommissionens arbetsprogram. I bilaga 2 till detta utlåtande finns en förteckning över totalt 25 utlåtanden som avgetts av riksdagens utskott efter att utrikesutskottet våren 2010 beslutade om sitt utlåtande över kommissionens arbetsprogram för 2010. Förteckningen avser utlåtanden som har avgetts efter den 22 april 2010.

Kommissionens arbetsprogram har lagts fram i en tid som är full av utmaningar för EU. I det korta perspektivet gäller det att stabilisera återhämtningen efter den ekonomiska och finansiella krisen, och att finna lösningar som gör att vi varaktigt kan gå stärkta ur krisen. Genomförandet måste fortsätta av den ekonomiska återhämtningsplan för Europa som godkändes vid Europeiska rådets möte i december 2008 och som därefter har vidareutvecklats.

EU måste också möta de ekonomiska, sociala och miljömässiga utmaningarna av mer strukturell art. De europeiska ekonomierna blir alltmer beroende av varandra, både inom EU och i förhållande till resten av världen. Den nya EU 2020-strategin måste bli en central del av EU:s politik för att ta sig ur krisen och styra mot en långsiktigt hållbar utveckling i en värld av nya marknader och nya konkurrenter. Detta framhöll finansutskottet i sitt utlåtande våren 2010 över EU:s framtidsstrategi 2020 (utl. 2009/10: FiU29), en uppfattning som delas av utrikesutskottet. Framtidsstrategin kan utgöra ett viktigt bidrag i arbetet med att öka EU:s tillväxtpotential och sysselsättning. De initiativ som tas inom ramen för strategin bör vara inriktade på den långsiktiga strukturella tillväxten och syfta till ökad konkurrenskraft för de europeiska ekonomierna och därmed stärka Europas långsiktiga sysselsättning.

Bland de utmaningar som EU står inför vill utrikesutskottet också särskilt lyfta fram vikten av att värna om ett öppet Europa.

Medborgarnas möjlighet att få insyn i unionens arbete är en av flera aspekter på öppenheten. Utskottet konstaterar att Lissabonfördraget innebär förbättringar i detta avseende och vill understryka betydelsen av åtgärder för att ge konkret innehåll åt fördragets bestämmelser. I Lissabonfördraget slås fast att unionens institutioner ska fullgöra sina uppgifter så öppet som möjligt och bidra till att medborgarnas möjligheter till insyn i unionens arbete ökar. Offentlighetsprincipen ska gälla för handlingar hos alla unionens institutioner, organ och byråer med vissa undantag för EU-domstolen, Europeiska centralbanken och Europeiska investeringsbanken. Detta ger en ökad insyn i unionens verksamhet jämfört vad som tidigare var fallet. I fördraget anges att rådets sammanträden ska vara offentliga när lagstiftningsförslag diskuteras och antas. Det understryks vidare att unionens institutioner, organ och byråer ska ha en öppen, effektiv och oberoende förvaltning. En rättslig grund för förordningar om god förvaltning införs. Ombudsmannens viktiga uppgift att säkra en öppen och god förvaltning inom EU förtydligas.

Ett öppet Europa innebär också att unionen måste vara öppen mot omvärlden och öppenhet måste löpa som en röd tråd genom dess verksamhet. Åsiktsfrihet och yttrandefrihet måste hävdas och främjas. Utskottet konstaterar att det på senare tid såväl inom Europaparlamentet som inom Europarådet uttryckts oro för utvecklingen vad gäller yttrandefrihet och mediefrihet i EU:s medlemsstater och i grannländer till unionen. Kommissionen bör enligt utskottet fästa särskild uppmärksamhet på utvecklingen av yttrandefrihet och mediefrihet i EU:s medlemsländer liksom i dialogen med kandidat- och ansökarländerna. Utskottet anser att kommissionen bör verka för att en formell och reell grund för oberoende nyhets- och åsikts-spridning säkras. Likaså bör kommissionen agera för att medlemsstater i EU som inte har lagstiftning om journalisters rätt att inte avslöja sina informationskällor inför sådan lagstiftning, detta i enlighet med rättspraxis från Europadomstolen för mänskliga rättigheter och Europarådets ministerkommittés rekommendationer.

Utskottet anser att EU måste hålla sina dörrar öppna i kontakterna med andra länder inom såväl utvidgningsprocessen som i det östliga partnerskapet och Medelhavssamarbetet. Utvidgningen stärker freden och stabiliteten i Europa. Det behövs ett kraftfullt engagemang såväl från kommissionen som från alla andra berörda parter för att utvidgningen ska nå framgång. Utvidgningen måste vara trovärdig för alla som deltar i processen. Utvecklingen på flera håll i Europa har visat på nödvändigheten att kontinuerligt arbeta för genomförande och upprätthållande av Köpenhamnskriterierna och då inte minst vad gäller respekten för de demokratiska fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. Att främja dessa element – såväl i utvidgningsprocessen som i kretsen av EU:s medlemsstater – bör vara ett grundläggande inslag i alla strategier och initiativ som lanseras av kommissionen.

Innan utskottet redovisar sin granskning av arbetsprogrammets fem huvudområden finns det anledning att dels betona vikten av att subsidiaritetsprincipen efterlevs, dels understryka betydelsen av samstämmighet i politiken. En rättvis och hållbar global utveckling kan bara uppnås genom att många krafter drar åt samma håll. EU är en global aktör vars politik har stor betydelse för omvärlden och inte minst för utvecklingsländer. Bristande samstämmighet för utveckling inom EU får direkta konsekvenser för fattiga länder och människor. Det påverkar också EU:s trovärdighet som global aktör för fred, mänskliga rättigheter, demokrati och fattigdomsbekämpning. Utskottet anser att EU:s agerande i ett sammanhang måste stämma med unionens agerande i ett annat. Utskottet ser det som en särskild utmaning för EU och kommissionen att försäkra sig om att det finns en samstämmighet inom och mellan de olika politikområden som berörs oavsett om det rör säkerhets-, handels-, jordbruks-, fiske-, folkhälso- eller migrationspolitik eller global utveckling.

Kommissionen måste driva på att unionen och dess medlemsstater förverkligar gjorda biståndsåtaganden till stöd för FN:s millenniemål och verka för bättre kvalitet och effektivitet i utvecklingssamarbetet. Utskottet har nyligen redovisat sin syn på samstämmighet i utvecklingspolitiken i utlåtande 2010/11:UU9 EU:s utvecklingspolitik, vilket fått riksdagens stöd. Utskottet återkommer nedan under rubriken *Att öka EU:s inflytande på den globala arenan* till frågor om samstämmighet i politiken.

Att få EU ur den ekonomiska krisen

Utrikesutskottets överbäganden

Utskottet välkomnar att kommissionen enligt sitt arbetsprogram för 2011 avser att ta ytterligare ett antal initiativ för att stabilisera återhämtningen efter den ekonomiska och finansiella krisen. Utskottet konstaterar att fokus är inriktat på att slutföra reformerna inom finanssektorn och på att genomföra samordningen av den ekonomiska politiken. Finansutskottet har i juni 2010 och därefter i utlåtanden som framgår av bilaga 2 redovisat sin granskning av kommissionsförslag med anknytning till bl.a. dessa reformer.

Utrikesutskottet anser att finansutskottets bedömningar i dessa utlåtanden – som samtliga har debatterats i kammaren och fått riksdagens stöd – har relevans också för initiativ som aviseras i kommissionens arbetsprogram för 2011. Utrikesutskottet har därför inte funnit anledning att i detta sammanhang lämna ytterligare synpunkter utöver vad som framgår av finansutskottets utlåtanden.

Kommissionen anger i sitt arbetsprogram att EU ska fortsätta att främja kraftfulla och samordnade insatser, bl.a. genom sin aktiva roll inom G20. Utrikesutskottet konstaterar att en stor del av den anpassning som de internationella finansiella institutionerna har gjort för att möta den finansiella och ekonomiska krisen har drivits av G20. Utskottet välkomnar resultatet av flera av de frågor som G20 drivit i anslutning till den finansiella och

ekonomiska krisen och anser att EU även i fortsättningen ska ha en aktiv roll inom G20. Samtidigt understryker utskottet att frågor som rör de internationella finansiella institutionerna ska diskuteras på ett substantiellt sätt och beslutas i institutionernas respektive styrorgan. Detta är viktigt ur ett representationsperspektiv, eftersom i princip alla världens länder, direkt eller indirekt, är representerade i institutionernas styrelser, vilket inte är fallet i G20. EU bör enligt utskottet företräda denna grundläggande syn på arbetsfördelningen mellan G20 och de internationella finansiella institutionerna.

Att åstadkomma hållbar tillväxt och ökad sysselsättning

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

Arbetsmarknadsutskottet anser att EU, för att möta den dubbla utmaningen med en åldrande befolkning och en hög andel utanför arbetskraften, måste använda sin arbetskraftspotential fullt ut. Sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitiken är och bör förbli ett nationellt ansvar. Medlemsländerna kan dock enligt utskottet hitta inspiration på europeisk nivå genom den öppna samordningsmetoden.

Europa bör enligt arbetsmarknadsutskottet bejaka en öppnare arbetsmarknad, både inom unionen och i förhållande till övriga världen. Steg för att underlätta arbetskraftens fria rörlighet är därför välkomna. Utskottet ser positivt på att arbetskraftsinvandringens bidrag för att möta behoven på arbetsmarknaden lyfts fram i flaggskeppsinitiativet ”En agenda för ny kompetens och arbetstillfällen”. Det hade dock varit önskvärt att kommissionen tydligare betonat vikten av en väl fungerande integration av utrikes födda för att möta de långsiktiga utmaningarna på sysselsättningsområdet. Arbetsmarknadsutskottet välkomnar att kommissionen planerar att lägga fram förslag om ett rättsligt instrument om åtgärder för att säkra att medlemsstaterna respekterar rättigheterna för migrerande arbetstagare från EU-länder i relation till principen om fri rörlighet för arbetstagare. Det är samtidigt, betonar utskottet, en viktig princip att medlemsstaterna inom ramen för EUrätten har möjlighet att värna och utveckla sina respektive arbetsmarknadsmodeller.

Vad gäller utstationering av arbetstagare anser arbetsmarknadsutskottet att kommissionen gör rätt i att inrikta det aviserade lagstiftningsinitiativet på att förbättra genomförandet och efterlevnaden av det nuvarande utstationeringsdirektivet (direktiv 96/71/EG).

När det gäller översynen av arbetstidsdirektivet har den svenska linjen hela tiden varit att direktivet måste ge större möjligheter för arbetsmarknadens parter att reglera arbetstidsfrågor i kollektivavtal. Detta bör, enligt arbetsmarknadsutskottet, även i fortsättningen vara utgångspunkten när förhandlingarna inom EU:s institutioner inleds. Först måste emellertid utfallet av pågående samråd mellan arbetstagar- och arbetsgivarföreträdare på EUnivå avvaktas.

För att göra Europa till en konkurrenskraftig ekonomi med hög tillväxt och sysselsättning är det enligt arbetsmarknadsutskottet nödvändigt att öka kvinnors sysselsättningsgrad. Prioriteringarna i kommissionens förslag till jämställdhetsstrategi för 2010–2015 ligger över lag väl i linje med den svenska jämställdhetspolitiken. Det vore samtidigt önskvärt att kommissionen på ett tydligare sätt lät ett jämställdhetsperspektiv genomsyra även de centrala *sysselsättningspolitiska* initiativen, anser arbetsmarknadsutskottet. Vidare bör tröskeln in på arbetsmarknaden sänkas för exempelvis funktionshindrade. När det gäller ungdomars väg till arbete välkomnar utskottet flertalet insatser i flaggskeppsinitiativet ”Unga på väg” men avvisar förslaget där om särskilda lagstadgade minimilöner för ungdomar. I Sverige är det arbetsmarknadens parter som fastställer lönerna i kollektivavtal.

Arbetsmarknadsutskottet ser positivt på att kommissionen aviserar flera förslag med sikte på en förbättrad arbetsmiljö.

Utrikesutskottets överväganden

I kommissionens arbetsprogram för 2011 redovisas ett betydande antal initiativ för genomförande av reformagendan EU 2020. En central komponent i sammanhanget är utformningen av den fleråriga budgetram som ska gälla under perioden efter 2013. Utskottet anser att den nya budgetramen måste utformas på ett sätt som stöder Europa 2020-strategin, vilket kräver genomgripande omprioriteringar av EU-budgetens utgifter. Senare i detta utlåtande lyfter utskottet fram ett antal frågor som bör beaktas i förberedelserna för nästa fleråriga budgetram.

Utrikesutskottet konstaterar att riksdagen våren 2010 beslutade om ett utlåtande över framtidsstrategin Europa 2020 (utl. 2009/10:FiU29). Utlåtandet utarbetades av finansutskottet efter yttranden från näringsutskottet, arbetsmarknadsutskottet, trafikutskottet, socialförsäkringsutskottet och civilutskottet. I finansutskottets utlåtande, som fått riksdagens stöd, berörs ett flertal områden som har anknytning till åtgärder som förespråkas i kommissionens arbetsprogram för 2011 och som syftar till genomförande av reformagendan EU 2020. Utrikesutskottet anser att finansutskottets utlåtande har fortsatt giltighet och betonar i detta sammanhang betydelsen av forskning för den långsiktiga ekonomiska utvecklingen, vikten av ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken samt att frågan om kvinnors deltagande på arbetsmarknaden bör avspeglas såväl i övergripande mål för Europa 2020 som i övrigt i genomförandet av reformagendan.

Utrikesutskottet har ovan lyft fram vikten av att värna om ett öppet Europa och instämmer i detta sammanhang i arbetsmarknadsutskottets uppfattning att en öppnare arbetsmarknad måste bejakas. Samtidigt måste, som betonas i yttrandet, medlemsstaterna inom ramen för EU-rätten ha möjlighet att värna och utveckla sina egna arbetsmarknadsmodeller. Utrikesutskottet ställer sig bakom arbetsmarknadsutskottets uppfattning att sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitikerna är och förblir ett nationellt ansvar

samtidigt som medlemsstaterna kan dela erfarenheter och inspirera varandra till förbättringar. Även i övrigt ansluter sig utrikesutskottet till arbetsmarknadsutskottets ställningstaganden i yttrandet.

Vad gäller miljö- och klimatfrågor välkomnar utrikesutskottet att kommissionen enligt arbetsprogrammet avser att fortsätta driva på de internationella insatserna för att nå fram till ett ambitiöst globalt klimatavtal och ägna kraft åt förberedelserna för 2012 års FN:s konferens om miljö och utveckling, UNCED (Rio+20). En global klimatöverenskommelse behöver ange mer kraftfulla utsläppsminskningar och omfatta fler växthusgaser än vad som är fallet i befintliga internationella överenskommelser.

Kommissionen har en viktig roll i arbetet med att utveckla EU:s klimatbistånd och måste intensifiera insatserna för att klimatsäkra biståndet genom åtgärder inriktade på exempelvis anpassning till klimatförändringarna, tillgång till hållbara energialternativ, förbättrad vattenresurshantering och hållbart nyttjande av ekosystemtjänster. I klimatbiståndet bör också ingå åtgärder för att förstärka den institutionella kapaciteten inom offentlig förvaltning.

För att EU ska kunna spela en ledande roll i de globala klimatförhandlingarna krävs enligt utskottet att unionen företräder en gemensam hållning som bygger på bästa tänkbara vetenskapliga rön.

Att driva medborgarnas agenda: frihet, rättvisa och säkerhet

Justitieutskottets yttrande

I sitt yttrande konstaterar justitieutskottet att kommissionen genom arbetsprogrammet för 2011 tar sig an genomförandet av Stockholmsprogrammet. Vad gäller en mer ingående granskning av de planerade initiativen väljer utskottet dock att avvakta med en sådan till de konkreta förslagen presenteras. Utskottet lämnar dock övergripande synpunkter på de delar av arbetsprogrammet som rör utskottets beredningsområde.

Justitieutskottet är positivt till att kommissionen vill driva medborgarnas agenda och stärka deras rättigheter och framhåller vikten av balansen mellan åtgärder för att öka säkerheten för medborgarna och åtgärder för att stärka den enskildes rättigheter. Utskottet välkomnar därför kommissionens kommande förslag om förstärkning av brottsoffrens rättigheter.

Vad gäller planerade initiativ rörande EU:s gränsförvaltning framhåller utskottet att det är viktigt att analysera om en åtgärd är effektiv innan den genomförs. Mervärdet av ytterligare åtgärder måste vägas mot kostnaderna för dessa. Utskottet understryker också vikten av att särskilt beakta proportionaliteten och behovsaspekten i förslag gällande gränsförvaltningen. Justitieutskottet anser att en hög säkerhetsnivå vid in- och utresekontroll kräver en absolut respekt för mänskliga rättigheter och internationellt skydd. Balansen mellan den enskildes rätt till integritet och brottsbekämpande åtgärder måste också upprätthållas.

Utrikesutskottets överväganden

Genom Lissabonfördraget sätts medborgarnas intressen i centrum för EU:s aktiviteter och gör det europeiska medborgarskapet mer konkret. I likhet med justitieutskottet ser utrikesutskottet positivt på att kommissionen vill driva medborgarnas agenda och stärka deras rättigheter. Detta kräver, som justitieutskottet framhåller i sitt yttrande, balans mellan åtgärder för att öka säkerheten för medborgarna och åtgärder för att stärka den enskildes rättigheter.

Utrikesutskottet välkomnar att kommissionen agerar för att genomföra handlingsplanen för Stockholmsprogrammet (2010–2014). Programmet står för ett tryggare och öppnare Europa där enskildas rättigheter och behov värnas och där en viktig utgångspunkt är individen och dennes rättigheter. Utskottet noterar att kommissionen den 27 oktober 2010 presenterade en rapport om EU-medborgarskapet där man identifierar en rad områden där det skulle behövas åtgärder för att i praktiskt agerande omsätta de individuella rättigheter som beviljas på EU-nivå. Utskottet ser positivt på att dessa ansträngningar går hand i hand med åtgärder för att genomföra Stockholmsprogrammet.

Utrikesutskottet noterar att kommissionen förbereder ett antal initiativ om gränsförvaltning och framhåller i likhet med justitieutskottet att det är viktigt att analysera om en åtgärd är effektiv innan den genomförs. Mervärdet av ytterligare åtgärder måste vägas mot kostnaderna för dessa. I förslag om gränsförvaltningen måste också proportionaliteten och behovsaspekten beaktas. Utrikesutskottet instämmer i justitieutskottets uppfattning att en hög säkerhetsnivå vid in- och utresekontroll kräver en absolut respekt för mänskliga rättigheter och internationellt skydd. Balansen mellan den enskildes rätt till integritet och brottsbekämpande åtgärder måste också upprätthållas. Vad gäller ett system för in- och utresa för tredjelandsmedborgare återkommer utskottet i nästa avsnitt till betydelsen av fortsatta viseringslättnader.

Med Lissabonfördragets ikraftträdande infördes en skyldighet för EU att ansluta sig till Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna (ECHR). I sitt utlåtande om kommissionens arbetsprogram för 2010 (utl. 2009/10:UU17) välkomnade utskottet kommissionens prioritering av EU:s anslutning till ECHR. Utskottet anser att EU:s anslutning till konventionen har ett högt symboliskt värde för unionen som därigenom stärker sin trovärdighet som förespråkare för mänskliga rättigheter. Anslutningen har också ett praktiskt värde för enskilda individer i EU som får ett förstärkt skydd. Det är angeläget att det under 2011 nås en överenskommelse om EU:s anslutning till ECHR och att det inleds ett arbete för att unionen även ska kunna tillträda andra relevanta Europarådskonventioner. Samtidigt är det, enligt utskottets mening, viktigt att det vid genomförandet av Stockholmsprogrammet tas andra än fördrags-

fästa initiativ för att stärka rättssäkerheten och skyddet för individen samt att man söker och utnyttjar synergier med befintliga mekanismer för övervakning av efterlevnaden av gemensamma normer.

Utskottet ser, som framgått ovan, positivt på att kommissionens arbetsprogram inkluderar initiativ för att främja arbetskraftens rörlighet, inklusive unga arbetstagares rörlighet.

Genom Lissabonfördraget infördes solidaritetsklausulen, artikel 222 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, som är en bestämmelse om att alla unionens tillgängliga instrument ska kunna utnyttjas för att förhindra terroristhot inom EU, skydda de demokratiska institutionerna och civilbefolkningen från en eventuell terroristattack samt bistå en medlemsstat som drabbas av en terroristattack, en katastrof som orsakas av människor eller en naturkatastrof. Skulle en sådan katastrof inträffa ska den utsatta medlemsstaten kunna begära hjälp och assistans från övriga medlemsstater. Utskottet noterar att det av arbetsprogrammet framgår att kommissionen tillsammans med den höga representanten kommer att fortsätta arbetet med ett förslag om genomförandet av solidaritetsklausulen. Utskottet betonar vikten av öppenhet och utrymme för en bred debatt i sammanhanget.

Att öka EU:s inflytande på den globala arenan

Utrikesutskottets överväganden

Utskottet anser att åtgärder för att öka EU:s inflytande på den globala arenan måste utgå från Lissabonfördragets allmänna bestämmelser om unionens yttre åtgärder (artikel 21.1), som har följande inledande lydelse:

Unionens åtgärder i internationella sammanhang ska utgå från de principer som har legat till grund för dess egen tillblivelse, utveckling och utvidgning och som den strävar efter att föra fram i resten av världen: demokrati, rättsstaten, de mänskliga rättigheternas och grundläggande friheternas universalitet och odelbarhet, respekt för människors värde, jämlikhet och solidaritet samt respekt för principerna i Förenta nationernas stadga och i folkrätten.

EU ska sträva efter att utveckla förbindelser och bygga partnerskap med tredjeländer och internationella organisationer – regionala eller globala – som delar de ovan nämnda grundläggande principerna. Unionen ska också, med utgångspunkt från dess grundläggande värderingar, fortsätta att främja multilaterala lösningar på gemensamma problem. Utskottet betonar vikten av att EU uppträder som en trovärdig och samstämmig aktör i multilaterala forum som FN, OSSE och Europarådet.

Ett ökat inflytande från Europeiska unionen på den globala arenan förutsätter förmåga att agera i förhållande till en rad utmaningar i unionen och dess närområde. Stora ansträngningar ägnas sedan hösten 2008 åt att hantera den ekonomiska krisen samt åt att främja hållbar tillväxt och ökad sysselsättning. Såväl utvidgningen som den europeiska granskningspolitiken är frågor som fortsatt måste prioriteras. Utskottet ser positivt på att kom-

missionen avser att se över unionens grannskapspolitik och lägga fram förslag om vidareutveckling av det östliga partnerskapet och Medelhavsunionen. Händelseutvecklingen i Nordafrika och den arabiska regionen på senare tid har medfört ett ökat fokus på en demokratisk utveckling i dessa områden. Utskottet anser att EU måste följa utvecklingen och skyndsamt agera och använda alla tillgängliga instrument för att stärka de demokratiska krafterna.

Enligt utskottet ska EU:s grannskapspolitik och det östliga partnerskapet inte ses som en ersättning för medlemskap för de länder som berörs och som så småningom kan och vill söka medlemskap i EU. Unionens politik i förhållande till grannländerna Moldavien, Ukraina och Vitryssland bör innehålla ett medlemskapsperspektiv. Det är enligt utskottet viktigt att EU i sin politik även i fortsättningen gör tydliga ställningstaganden för demokrati och respekt för mänskliga rättigheter samt påtalar brister.

Grannskapspolitiken måste utvecklas vidare för att på så sätt främja reformer och EU-integration för unionens närmaste grannar i öst. Samtidigt måste samarbetet med partnerländerna differentieras utifrån individuella förutsättningar. Utskottet konstaterar att det finns ett ömsesidigt intresse av att utveckla samarbetet och relationerna mellan EU och partnerländerna och välkomnar att samarbetet innebär konkret integration länderna emellan, t.ex. genom att rörligheten för partnerskapets medborgare främjas genom viseringslättnader. Betydelsen av viseringslättnader bör beaktas i utarbetandet av initiativ som rör grannskapspolitiken.

Utskottet välkomnar de framsteg för EU-utvidgningen som gjorts under det svenska EU-ordförandeskapet andra halvåret 2009 och därefter. Utskottets anser att dynamiken i utvidgningsprocessen måste upprätthållas. Sverige och EU bör genom fortsatt politisk dialog och mötesverksamhet samt genom utvecklingssamarbete stötta kandidatländerna och de potentiella kandidatländerna i deras respektive EU-integrationsprocesser och strävan att närma sig unionen. Det är utskottets uppfattning att utvidgningsförhandlingarna med kandidatländerna ska fortsätta i den takt som ländernas förberedelser medger. Utskottet anser att ett turkiskt medlemskap i Europeiska unionen skulle ha stor betydelse inte bara för vår gemensamma utveckling utan även för unionens globala vikt och trovärdighet. Det är dock väsentligt att Turkiet genomför ytterligare konkreta reformer, särskilt inom områden som minoritetsrättigheter, yttrandefrihet, jämställdhet och rättsväsende.

Vikten av samstämmighet i politiken har ovan betonats av utskottet. Samstämmighet leder till ökad effektivitet, genom att kunskaper från olika områden tas till vara och genom att olika insatser kan förstärka i stället för att motverka varandra. Utskottet är därför positivt till de samordningsmöjligheter som öppnades genom Lissabonfördragets ikraftträdande, inrättandet av posten som hög representant för utrikesfrågor och säkerhetspolitik samt skapandet av den nya s.k. utrikestjänsten. Utskottet anser dock att EU:s utvecklingssamarbete även fortsättningsvis ska komplettera medlemsstaternas egna insatser. Det är viktigt att EU:s utvecklingsinsatser inte

överordnas medlemsstaternas. Utskottet betonar även efterlevnad av EU:s uppförandekod om komplementaritet och arbetsfördelning inom utvecklingspolitiken.

Av kommissionens arbetsprogram framgår att initiativ planeras för en modernisering av EU:s utvecklingspolitik. Utskottet ser positivt på ett sådant initiativ och betonar att rekommendationerna i OECD/Dacs granskning 2007 av EG-biståndet, European Community Peer Review, bör beaktas i sammanhanget. Enligt utskottet är det angeläget att åtgärder för att stärka kvinnors rättigheter och för att främja sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) lyfts fram i moderniseringen av EU:s utvecklingspolitik.

Också när det gäller det humanitära biståndet aviserar kommissionen ett initiativ för modernisering, vilket välkomnas av utskottet. Ett ökat informationsutbyte på det humanitära området är önskvärt samtidigt som Lissabonfördragets bestämmelser om samordning av humanitärt bistånd måste följas. Rekommendationer som lämnats i den nyss nämnda Dacgranskningen bör tas till vara i moderniseringsarbetet.

Utskottet konstaterar att territoriell sammanhållning genom Lissabonfördraget introducerats som ett mål för EU:s sammanhållningspolitik. EU:s Östersjöstrategi antogs med brett stöd av Europeiska rådet i oktober 2009 och är av stor vikt, inte minst inom miljöområdet. Utskottet avgav innan antagandet ett utlåtande om strategin och uttryckte där sitt stöd för dess tillkomst (utl. 2009/10:UU5). Till Östersjöstrategin finns knuten en handlingsplan.

Utskottet konstaterar att Östersjöstrategin inte nämns i kommissionens arbetsprogram för 2011. Utskottet noterar dock att kommissionen i sin arbetsplanering¹ i början av februari 2011 anger att en framstegsrapport om Östersjöstrategin ska läggas fram i juni 2011. Det är enligt utskottet angeläget att kommissionen medverkar till att vidareutveckla strategin. Genomförandet av handlingsplanen måste beaktas i kommande beslut om sammanhållningspolitiken, vilket i sin tur utgör grund för budgetförslag i den fleråriga budgetramen.

EU:s allmänna preferenssystem gäller under perioden 2006–2015 och är en viktig mekanism när det gäller EU:s beviljande av förmånsbehandling, dvs. lägre tullar, för tillträde till unionens marknad för varor från utvecklingsländerna. Det allmänna preferenssystemet innehåller en särskild stimulansordning, Allmänna preferenssystemet-plus, som syftar till att främja mänskliga rättigheter och gott styre. EU beviljar förmåner enligt Allmänna preferenssystemet-plus till länder som på grundval av ekonomiska kriterier anses vara sårbara och som har ratificerat och genomfört vissa internationella konventioner, däribland konventioner om arbetstagnas rättigheter och mänskliga rättigheter. Av arbetsprogrammet för 2011 framgår att kom-

¹ Commission actions expected to be adopted / Actions prévues pour adoption par la Commission: 01/01/2011 - 31/12/2011, http://ec.europa.eu/atwork/programmes/docs/forward_programming_2011.pdf.

missionen avser att lägga fram en ny förordning om EU:s allmänna preferenssystem i syfte att maximera systemets positiva effekter för en hållbar utveckling och för de mest utsatta länderna.

Utskottet anser att ratificering och genomförande av MR-konventioner även i fortsättningen måste utgöra ett viktigt element i det allmänna preferenssystemet liksom i alla associationsavtal, partnerskapsavtal och samarbetsavtal som EU träffar med tredjeland. Utskottet vill också framhålla att avtal av denna karaktär liksom ett reformerat allmänt preferenssystem utformas på ett sätt som främjar hållbar utveckling.

Avslutningsvis vill utskottet i detta avsnitt, som tar sikte på åtgärder för att öka EU:s inflytande på den globala arenan, ta upp frågan om parlamentarisk kontroll av unionens gemensamma säkerhets- och försvarspolitik. Utgångspunkten för utskottets ställningstagande är den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikens speciella natur och de nationella parlamentens roll vad gäller främjandet av unionens funktionssätt. Nationella parlament har i och med Lissabonfördraget enligt utskottet huvudansvaret för den parlamentariska kontrollen av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (GUSP), inklusive den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP). Utskottet följer den pågående diskussionen om den framtida, interparlamentariska kontrollen av GSFP och ser ett värde i att ha en gemensam interparlamentarisk plattform för informations- och erfarenhetsutbyte vad gäller kontrollen av GSFP under ledning av nationella parlament. Befintliga strukturer för interparlamentariskt samarbete mellan berörda fackutskott, där även Europaparlamentet deltar, exempelvis Conference of Foreign Affairs Committee Chairs och/eller Conference on Defence Committee Chairs, kan ligga till grund för och vid behov utvecklas för samarbetet även inom ramen för GSFP. Några nya institutioner ser utskottet inget behov av.

Att inleda förhandlingar inför nästa fleråriga budgetram

Utrikesutskottets överväganden

EU:s nu gällande långtidsbudget gäller för perioden 2007–2013. Kommissionen måste före den 1 juli 2011 lägga fram sina förslag för nästa fleråriga budgetram för perioden efter 2013.

En viktig förutsättning för att Sverige skulle godkänna den nu gällande långtidsbudgeten var tillkomsten av budgetöversynen. I den översyn av EU:s budget som kommissionen presenterade i oktober 2010, KOM(2010) 700, framhålls att budgeten ska vara ett av de viktigaste instrumenten för att förverkliga Europa 2020-strategin. Utskottet delar denna uppfattning och anser att den nya budgetramen måste utformas på ett sätt som stöder framtidsstrategin. Utskottet understryker att budgetöversynen måste få ett reellt genomslag i EU:s budgetpolitik.

Utskottet anser att EU-budgetens förmåga att anpassa sig till förändrade förutsättningar och krav inte har varit tillräcklig. Utgifterna domineras fortfarande kraftigt av jordbrukspolitik och regionalpolitik. I linje med Europa 2020-strategin behövs ökade satsningar på bl.a. konkurrenskraft, miljö- och klimatfrågor, forskning och utveckling samt strategiska investeringar i infrastrukturprogram. Mot denna bakgrund är det angeläget att en reformering av jordbruks- och regionalpolitiken sker i nästa fleråriga budgettram. Genomgripande omprioriteringar måste göras av EU-budgetens utgifter och förändringar ske utan att budgetens samlade utgifter ökar. Följande principer och utgångspunkter ska vara styrande för budgeten: subsidiaritet, europeiskt mervärde, proportionalitet, sund ekonomisk förvaltning och restriktivitet.

Vad gäller EU:s bistånd välkomnar utskottet de betydande ansträngningar som gjorts under 2000-talet för ökad effektivitet och större öppenhet i de finansiella instrumenten. Utskottet erinrar om att OECD/Dac i 2007 års granskning av EG-biståndet, European Community Peer Review, lämnade rekommendationer om fortsatt reformering av unionens finansiella instrument för utvecklingssamarbetet. Genom att införa enhetliga regelsystem och använda dessa för EU:s hela biståndsenkätning kan ökad effektivitet uppnås. Dac uppmanade till fortsatt integrering av de finansiella instrumenten och en minskning av antalet instrument, framför allt 2013 när flertalet av dessa löper ut. Ett av dessa är den tionde utvecklingsfonden som inrättades för perioden 2008–2013 och som finansieras av medlemsstaterna men inte ingår i EU-budgeten. Dac rekommenderade i European Community Peer Review 2007 att fonden införlivas i EU-budgeten, en uppfattning som stöds av utskottet. Redan 2003 beslutade riksdagen att Sverige ska verka för en budgetisering för Europeiska utvecklingsfonden, ett beslut som äger fortsatt giltighet.

Utskottet anser att det är angeläget att EU:s utvecklingspolitik får genomslag i utformningen av en ny flerårig budgettram efter 2013. Samtliga politikområden, och då inte minst jordbruks- och fiskeripolitiken, måste utformas med beaktande av samstämmigheten i EU:s utvecklingspolitik.

Kommissionens arbetsprogram har i övrigt inte gett upphov till någon särskild hantering eller några särskilda iakttagelser.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer.

- 1. Kommissionens arbetsprogram för 2011 – motiveringen (S)**
av Urban Ahlin (S), Kent Härstedt (S), Carin Runeson (S), Olle Thorell (S), Kenneth G Forslund (S) och Tommy Waidelich (S).

Ställningstagande

Kommissionen anger i arbetsprogrammet för 2011 fem huvudområden. I fråga om huvudområdet *Att åstadkomma hållbar tillväxt och ökad sysselsättning* understryker Socialdemokraterna att Europas framtid inte ligger i att konkurrera med låga löner utan med kompetens. Det kräver offentliga investeringar i utbildning, forskning och innovationsfrämjande insatser. Stark konkurrenskraft förutsätter ett väl fungerande arbetsrättsligt skydd för arbetstagarna, trygga anställningar och goda arbetsvillkor. Framtidens EU måste vara ett socialt EU. Samtidigt är det viktigt att slå fast att medlemsländerna själva ska behålla ansvaret för sysselsättningspolitiken och välfärdspolitiken.

Kommissionens arbetsprogram för 2011 pekar ut återhämtningen efter finanskrisen, tillväxt och fler jobb som nyckelområden. Arbetsprogrammet innehåller inga konkreta förslag som det finns anledning att ta ställning till. Men vi socialdemokrater vill i det här sammanhanget lyfta fram de prioriteringar vi vill se i EU-samarbetet och vi vill markera vår ståndpunkt när det gäller de två lagstiftningsinitiativ som planeras under 2011, utstationeringsdirektivet och arbetstidsdirektivet.

Vad gäller utstationeringsdirektivet är rörlighet över gränser och öppenhet inför invandring viktiga drivkrafter för ekonomisk utveckling. Men detta får inte användas som en förevändning att försämra arbetstagarnas villkor. Det borde vara självklart att de som arbetar i Sverige ska ha lika lön och lika villkor – oavsett varifrån de kommer. Svenska kollektivavtal måste gälla alla som arbetar på svensk arbetsmarknad. Eftersom det finns en uppenbar risk för social dumpning och successivt sänkta löner är utstationeringsdirektivets utformning helt central för att säkerställa likvärdiga villkor för alla anställda i ett land.

Arbetstidens omfattning och förläggning är en grundläggande fråga för arbetstagarnas villkor och hälsa. Arbetstidsdirektivet måste omfatta hela arbetsmarknaden inom EU och den s.k. opt out-möjligheten kan inte accepteras. Kommissionens aviserade översyn av arbetstidsdirektivet presenteras som två möjliga vägar: antingen en mer begränsad översyn som framför allt skulle gälla jourtjänstgöringen och opt out-möjligheten eller en mer

omfattande översyn som skulle gälla i princip hela direktivet. Vi förordar en begränsad översyn av direktivet och förutsätter att parterna ges en viktig roll i denna översyn.

Ett av huvudområdena i kommissionens arbetsprogram handlar om *att driva medborgarnas agenda: frihet, rättvisa och säkerhet* och har kopplingar till det s.k. Stockholmsprogrammet som tidigare har behandlats i utlåtande 2008/09:JuU31. Där har vi socialdemokrater i en reservation utvecklat vår syn på en rad frågor om bl.a. polissamarbete, rättsligt och civilrättsligt samarbete samt asyl- och migrationsfrågor. Vi anser att de ståndpunkter vi fört fram där äger fortsatt giltighet.

I övrigt ansluter vi oss i allt väsentligt till utskottsmajoritetens ställningstagande i utlåtandet.

2. Kommissionens arbetsprogram för 2011 – motiveringen (MP)

av Valter Mutz (MP).

Ställningstagande

Kommissionen identifierar i arbetsprogrammet för 2011 fem huvudområden. När det gäller huvudområdet *Att åstadkomma hållbar tillväxt och ökad sysselsättning* anser Miljöpartiet att en grön omställning är tydligt kopplad till skapandet av nya framtidsjobb – det behövs en Green New Deal på EU-nivå. Nya jobb kan skapas i bl.a. miljötekniksektorn genom energieffektiviseringar, satsningar på förnybara energikällor och investeringar i utbyggnad av utsläppsnål kollektivtrafik. Klimat- och jobbpolitik går hand i hand.

Politik ska handla om att möjliggöra för människor att forma sitt eget liv. I detta ligger självfallet även en strävan efter att ge människor möjlighet att röra sig fritt på en öppen arbetsmarknad i EU-området. Men målet om en integrerad arbetsmarknad i EU får inte användas som en förevändning för att pressa arbetstagarnas villkor nedåt. Behov av ständig omvandling ska balanseras mot grundläggande rättvisepprinciper. Lika lön för lika arbete enligt lagar och avtal är en princip som ska gälla i hela EU.

Värnet av EU:s gemensamma arbetsmarknad får heller inte tas till intäkt för att stänga Europas gränser för människor utanför unionen som vill komma hit och arbeta. Tack vare det nya regelverk – utan onödig protektionism och hinder – som Miljöpartiet genomdrivit tillsammans med regeringen har Sverige nu en modell för arbetskraftsinvandring som det vore välkommet om även andra EU-länder anammade.

Miljöpartiet välkomnar delar av det flaggskeppsinitiativ för att bekämpa ungdomsarbetslöshet som EU-kommissionen aviserar. Det gäller dock inte tankarna om europeiska studielån och en ”ungdomsgaranti” på EU-nivå.

Erfarenheterna av den svenska regeringens ungdomsgaranti leder till farhågor för att det skulle kunna leda enbart till en innehållslös förvaring som sällan leder till arbete.

I fråga om huvudområdet *att driva medborgarnas agenda: frihet, rättvisa och säkerhet* i kommissionens arbetsprogram vill Miljöpartiet särskilt lyfta fram gränskontrollen. Vi ser stora risker med tidigare presenterade planer när det gäller Stockholmsprogrammet, som innebär utbyggnad av EU-databaser som ska göras gemensamma. Att bygga gemensamma stora databaser som bl.a. innehåller information om vem som reser vart och vid vilka tidpunkter samt uppgifter ur belastningsregister avseende alla som befinner sig inom EU är ett stort risktagande för den personliga integriteten.

I övriga frågor i utlåtandet ansluter vi oss i allt väsentligt till utskottsmajoritetens ställningstagande.

3. Kommissionens arbetsprogram för 2011 – motiveringen (SD)

av Stellan Bojerud (SD).

Ställningstagande

Kommissionen lyfter i arbetsprogrammet för 2011 fram fem huvudområden. När det gäller huvudområdet *att driva medborgarnas agenda: frihet, rättvisa och säkerhet* anser Sverigedemokraterna att det fortsatta arbetet, i betydligt större utsträckning än vad som framgår av arbetsprogrammet, måste inriktas på att stävja den omfattande illegala invandringen till EU som sker i dag. Den yttre gränskontrollen måste skärpas.

I övrigt ansluter vi oss i allt väsentligt till utskottsmajoritetens ställningstagande i utlåtandet.

4. Kommissionens arbetsprogram för 2011 – motiveringen (V)

av Jonas Sjöstedt (V).

Ställningstagande

Vänsterpartiet ifrågasätter det meningsfulla i att utrikesutskottet behandlar kommissionens arbetsprogram på detta vis. Programmet hade antagits flera veckor innan den svenska översättningen var klar och översänd till riksdagen. Programmet hade trätt i kraft sedan flera veckor när utrikesutskottet behandlade det. Sannolikheten för att riksdagens behandling av programmet skulle ha någon påverkan på EU:s politik och prioriteringar får betraktas som minimal. Processen blir i sig en tydlig illustration av EU:s demokratiska brister där de nationella parlamenten blir alltmer maktlösa vid politikens utformning.

Vänsterpartiet delar inte den positiva grundsyn på Lissabonfördraget som genomsyrar utlåtandet från utskottet. Lissabonfördraget genomdrevs trots att befolkningarna i Nederländerna, Frankrike och Irland hade avvisat

dess innehåll i folkomröstningar. Fördraget i sig centraliserar mer makt till EU och slår fast unionens marknadsliberala karaktär och statsambitioner. Det är en politisk inriktning för EU som Vänsterpartiet avvisar.

EU befinner sig mitt i en djup ekonomisk och social kris. Krisen har sin orsak i bank- och finansspekulation och djupa ekonomiska obalanser. Krisen fördjupas av att euron visat sig fungera mycket dåligt som valutaunion. All insikt om eurons brister saknas dock i kommissionens analys och program. I dag är valutaunionen ett hinder för ekonomisk återhämtning i stora delar av EU. Vänsterpartiet anser därför att man inom EU bör planera för att möjliggöra återgång till nationella valutor.

Till de huvudprioriteringar som anges i kommissionens arbetsprogram då det gäller att påskynda återhämtningen efter finanskrisen hör att åter skapa tillväxt och sysselsättning. Tillväxten ska vara smart, hållbar och gynna alla. Vänsterpartiet vill poängtera att det förutsätter en arbetsmarknad med goda anställnings- och arbetsvillkor där fackliga rättigheter respekteras.

I många av EU:s medlemsstater har arbetslösheten sedan länge varit hög, även i goda konjunkturer. Den genomsnittliga arbetslöshetsnivån är nu omkring 10 %. Arbetslöshetsnivån måste ned och särskilt fokus bör läggas på att öka kvinnors möjligheter att förvärvsarbeta och på att undanröja diskriminerande strukturer som stänger människor ute från arbetslivet. Målet om full sysselsättning måste prioriteras.

Men krisens bördor vältras nu över på EU:s löntagare och låginkomsttagare. Samtidigt som banker har räddats med astronomiska summor sänks löner och pensioner och välfärdsstaten demonteras i stora delar av EU. Denna politik genomförs till stora delar med EU och EU-kommissionen som pådrivare. Vänsterpartiet anser att denna politik fördelar krisens bördor orättvist och försvårar en ekonomisk och social återhämtning.

Till skillnad från utskottsmajoriteten som reservationslöst bejakar vad de kallar "nödvändiga strukturförändringar" är Vänsterpartiet bekymrat över EU-kommissionens agerande i samband med budgetsaneringen. EU-kommissionen har ingripit direkt på arbetsmarknaden i de medlemsstater som beviljats stödlån från EU och IMF, utan hänsyn till tidigare försäkringar om självständighet för arbetsmarknadens parter, den sociala dialogens vikt och att EU inte ska lägga sig i lönebildningen. EU-kommissionen har kört över arbetsmarknadens parter med sina påbud till euroländer i kris att bl.a. genomföra lönesänkningar i strid med gällande kollektivavtal. Det är ett oacceptabelt angrepp på självbestämmandet för arbetsmarknadens parter och de fackliga rättigheterna som går långt utöver kommissionens befogenheter.

Vänsterpartiet avvisar dessa ingrepp i den fria förhandlingsrätten. I stället anser Vänsterpartiet att EU bör verka för stärkta fackliga rättigheter via ett socialt protokoll i fördraget där det klargörs att man ska följa värdlandets lagar och avtal för arbetskraft som arbetar i andra EU-länder. I det

sociala protokollet ska det också fastställas att grundläggande mänskliga rättigheter, såsom de definieras i ILO-konventioner och Europakonventionen, har företräde framför ekonomiska intressen.

I detta sammanhang vill Vänsterpartiet också markera Vänsterpartiets ståndpunkt när det gäller de två lagstiftningsinitiativ som kommissionen har för avsikt att genomföra 2011.

Vad gäller *utstationeringsdirektivet* så fanns det när direktivet antogs av EU-parlamentet och ministerrådet en bred enighet om att direktivet skulle utgöra en miniminivå, ett golv, för de löne- och anställningsvillkor som kan krävas av ett värdland. EU-domstolen har dock i ett antal domar, bl.a. Laval- och Rüffertdomarna, i stället tolkat direktivet som ett tak – domstolen har angivit en maximinivå för vilka villkor som kan krävas av ett gästande företag.

Laval- och Rüffertdomarna skapar i dag en stor osäkerhet på arbetsmarknaden inom hela EU, och Vänsterpartiet anser därför att översynen av utstationeringsdirektivet måste leda till att de inskränkningar av de grundläggande fackliga rättigheterna som dessa domar innebär elimineras. Revideringen av utstationeringsdirektivet måste leda till att karaktären av minimidirektiv säkerställs så att likabehandling av löntagare kan garanteras.

Arbetsstidsdirektivet syftar till att säkerställa arbetstagarnas skydd när det gäller arbetstid och rätt till pauser. Direktivet är av betydelse för alla arbetstagare i EU:s medlemsstater.

När det nuvarande direktivet beslutades 1993 gavs en möjlighet att förhandla bort grundregeln om högst 48 timmars arbetsvecka genom individuella undantag, s.k. opt out. År 2000 var Storbritannien den enda medlemsstat som utnyttjade denna möjlighet. I dag utgör det individuella undantaget ett stort och växande problem. Hela 16 länder tillämpar nu undantaget.

Vänsterpartiet förespråkar en begränsad översyn av arbetsstidsdirektivet med avsikt att avskaffa opt out-möjligheten. Det ska inte vara möjligt att förhandla bort grundläggande skyddsregler. Skyddet mot ohälsosamma arbetstider måste stärkas för arbetstagarna i medlemsstaterna.

Vänsterpartiet delar oron och kritiken mot inskränkningar i pressfriheten i några EU-länder. Vi anser att vi på motsvarande sätt bör uppmärksamma inskränkta fackliga rättigheter i EU-länder vad avser anställningstrygghet och konflikträtt.

På klimatområdet anser Vänsterpartiet att EU:s politik är helt otillräcklig och att ett första steg till förbättring vore att sätta målet 30 % minskning av utsläppen av växthusgaser till 2020.

EU:s gemensamma utrikespolitik har gjort att Sveriges självständiga röst i världen till stor del har tystnat. Detta beklagar Vänsterpartiet. EU har dessutom ofta låtit egna strategiska och ekonomiska intressen ta överhanden inom utrikespolitiken. Ett exempel på det är de nära kontakterna och fördjupade relationerna med en rad auktoritära regimer i Nordafrika där folken samtidigt genomför protester för verklig demokrati och social rättvisa.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Kommissionens arbetsprogram för 2011, KOM(2010) 623.

BILAGA 2

Förteckning över utlåtanden/List of Statements

Förteckningen omfattar de utlåtanden som beslutats av utskott i riksdagen efter den 22 april 2010 och t.o.m. den 17 februari 2011. Den 22 april 2010 justerades utrikesutskottets utlåtande över kommissionens arbetsprogram för 2010 (utl. 2009/10:UU17). Justeringsdag för utrikesutskottets utlåtande om kommissionens arbetsprogram för 2011 är den 17 februari 2011. I förteckningen nedan anges beteckningen på det eller de kommissionsdokument som behandlas i respektive utlåtande.

The list includes statements adopted by the committees in the Riksdag between 22 April 2010 and 17 February 2011. The Committee on Foreign Affairs' statement on the Commission Work Programme 2010 (statement 2009/10:UU17) was approved on 22 April 2010. The date of approval for the Committee on Foreign Affairs' statement on the Commission Work Programme 2011 is 17 February 2011. The list below shows the designation of the Commission document considered in each statement.

Konstitutionsutskottet

The Committee on the Constitution

- Utlåtande 2010/11:KU12 Förbindelserna mellan Europeiska kommissionen och de nationella parlamenten. *COM(2010) 291*

Finansutskottet

The Committee on Finance

- Utlåtande 2009/10:FiU29 Utlåtande över EU:s framtidsstrategi 2020. *COM(2010) 2020, COM(2009) 647*
- Utlåtande 2009/10:FiU40 Utlåtande om förstärkt samordning av den ekonomiska politiken. *COM(2010) 250*
- Utlåtande 2009/10:FiU41 Utlåtande om grönbok om företagsstyrning i finansiella institut och om ersättningspolicy. *COM(2010) 284*
- Utlåtande 2009/10:FiU42 Subsidiaritetsprövning av direktivförslag om insättningsgarantisystem. *COM(2010) 368*
- Utlåtande 2009/10:FiU43 Subsidiaritetsprövning av direktivförslag om system för ersättning till investerare. *COM(2010) 371*
- Utlåtande 2010/11:FiU14 Utlåtande över vitbok om försäkringsgarantisystem. *COM(2010) 370*
- Utlåtande 2010/11:FiU19 Utlåtande över grönbok om e-upphandling. *COM(2010) 571*

Justitieutskottet

The Committee on Justice

- Utlåtande 2009/10:JuU31 Handlingsplan för att genomföra Stockholmsprogrammet. *COM(2010) 171*
- Utlåtande 2010/11:JuU4 Användning av säkerhetsskannrar vid EU:s flygplatser. *COM (2010) 311*
- Utlåtande 2010/11:JuU6 Strategi för överföring av PNR-uppgifter till tredjeländer. *COM(2010) 492*
- Utlåtande 2010/11:JuU21 Kontroll av Europols verksamhet. *COM (2010) 776*

Civilutskottet

The Committee on Civil Affairs

- Utlåtande 2010/11:CU6 Politiska alternativ för främjande av en europeisk avtalsrätt. *COM(2010) 348*
- Utlåtande 2010/11:CU11 Revisionspolitik. *COM(2010) 561*

Utrikesutskottet

The Committee on Foreign Affairs

- Utlåtande 2010/11:UU4 EU:s budgetstöd till tredjeländ i framtiden. *COM(2010) 586*
- Utlåtande 2010/11:UU9 EU:s utvecklingspolitik. *COM(2010) 629*

Socialförsäkringsutskottet

The Committee on Social Insurance

- Utlåtande 2010/11:SfU5 Grönbok med sikte på tillräckliga, långsiktigt bärkraftiga och trygga pensionssystem i EU. *COM(2010) 365*

Kulturutskottet

The Committee on Cultural Affairs

- Utlåtande 2009/10:KrU14 Grönbok om att ta tillvara potentialen i den kulturella och den kreativa sektorn. *COM(2010) 183*

Trafikutskottet

The Committee on Transport and Communications

- Utlåtande 2009/10:TU26 Framtidens strategi för de transeuropeiska transportnäten. *COM (2010) 212*
- Utlåtande 2010/11:TU2 En digital agenda för Europa. *COM(2010) 245*
- Utlåtande 2010/11:TU10 Mot ett europeiskt område för trafiksäkerhet: politiska riktlinjer för trafiksäkerhet 2011–2020. *COM(2010) 389*

Miljö- och jordbruksutskottet

The Committee on Environment and Agriculture

- Utlåtande 2009/10:MJU27 Skogsskydd och skoglig information i EU. *COM(2010) 66*

- Utlåtande 2010/11:MJU7 Utdelning av livsmedel till de sämst ställda i unionen. *COM(2010) 486*
- Utlåtande 2010/11:MJU21 Utdelning av livsmedel till de sämst ställda i unionen m.m. – en samlad marknadsordning. *COM(2010) 799*

Näringsutskottet

The Committee on Industry and Trade

- Utlåtande 2010/11:NU10 På väg mot en inre marknadsakt. *COM(2010) 608*

BILAGA 3

Arbetsmarknadsutskottets yttrande 2010/11:AU2y

Kommissionens arbetsprogram 2011

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet gav den 16 december 2010 bl.a. arbetsmarknadsutskottet möjlighet att yttra sig över *Kommissionens arbetsprogram 2011*, KOM (2010) 623 slutlig. Arbetsmarknadsutskottet behandlar i yttrandet framför allt de förslag i kommissionens arbetsprogram som berör utskottets beredningsområde.

Utskottets överväganden

Bakgrund

I *Kommissionens arbetsprogram 2011*, KOM(2010) 623 slutlig, sammanfattar Europeiska kommissionen hur de politiska riktlinjerna ska genomföras i praktiken. Till arbetsprogrammet bifogas tre bilagor: en lista över strategiska initiativ för antagande under 2011, en vägledande tabell över initiativ under övervägande för perioden 2011–2014 och en lista över rullande förenklingsprogram och initiativ för att minska den administrativa bördan för perioden 2011–2014.

Av de strategiska initiativ som aviseras för 2011 har två preliminärt bedömts falla inom arbetsmarknadsutskottets beredningsområde: ett lagstiftningsinitiativ om utstationering av arbetstagare och en översyn av arbetstidsdirektivet (direktiv 2003/88).

Utskottets ställningstagande

De närmaste åren kommer EU:s arbetsmarknad att ställas inför strukturella problem vars ursprung fanns redan före krisen. Många medlemsstater har ända sedan 1990-talet fått leva med en relativt hög arbetslöshet trots goda tider. Ungdomsarbetslösheten är en särskild utmaning för flera av EU:s medlemsstater. De finansiella svårigheter som många av Europas länder genomgår i krisens spår kan göra att nödvändiga strukturförändringar framstår som svårare på kort sikt men desto angelägnare för en positiv utveckling på lång sikt.

Utskottet noterar att arbetslöshetsnivån för EU som helhet inte har sjunkit under 2010 utan i december låg kvar på ca 10 % enligt uppgifter från den europeiska statistikmyndigheten Eurostat (Euroindicators 18/2011). Samtidigt finns det enligt utskottets mening anledning att välkomna att Sverige utgör ett positivt undantag, med en av de snabbast sjunkande arbetslöshetsnivåerna, från 8,9 % i december 2009 till 7,8 % i december 2010.

För att möta den dubbla utmaningen med en åldrande befolkning och en hög andel utanför arbetskraften måste EU använda sin arbetskraftspotential fullt ut. Det gäller att långsiktigt öka tillgången på arbetskraft med full sysselsättning som mål. En ökad sysselsättningsgrad kommer att få dubbel effekt genom att såväl stimulera möjligheterna för tillväxt som förbättra de långsiktiga offentliga finanserna. På det sättet kan man behålla och förbättra välfärden och öka den sociala sammanhållningen. Sysselsättning är det bästa botemedlet mot social utslagning, både för den enskilda människan och för samhället i stort.

Utskottet anser att det framför allt är medlemsländerna som måste anta denna utmaning. Sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitiken är och bör förbli ett nationellt ansvar. Medlemsländerna kan dock hitta inspiration till förbättring och nya angreppssätt på europeisk nivå genom den öppna samordningsmetoden. Samarbetet bör behålla sin karaktär av fritt tankeutbyte.

En öppen arbetsmarknad

Mot bakgrund av behovet av att långsiktigt säkra tillgången på arbetskraft bör en ökad rörlighet på arbetsmarknaden ses som något positivt. Europa bör enligt utskottets mening bejaka en öppnare arbetsmarknad, både inom unionen och i förhållande till övriga världen. Utskottet kan konstatera att farhågorna om massiv social dumpning och s.k. social turism i samband med EU:s utvidgning visade sig vara felaktiga. Inte minst med tanke på den åldrande befolkningen kommer Europas länder att vara i behov av att människor från andra länder vill arbeta i unionens medlemsländer.

Steg som tas för att underlätta den fria rörligheten för arbetskraften är därför välkomna. Utskottet finner det positivt att kommissionen i flaggskeppsinitiativet ”En agenda för ny kompetens och arbetstillfällen” lyfter fram arbetskraftsinvandringens bidrag för att möta arbetsmarknadens behov. Utskottet anser dock att det hade varit önskvärt att kommissionen än tydligare hade betonat vikten av en väl fungerande integration av utrikes födda för att möta de långsiktiga utmaningar på sysselsättningsområdet som EU står inför. Positivt är även att kommissionen 2012 beräknas komma med ett förslag till ett rättsligt instrument om åtgärder för att säkra att medlemsstaterna respekterar rättigheterna för migrerande arbetstagare från EU-länder i relation till principen om fri rörlighet för arbetstagare.

Det är samtidigt, enligt utskottets mening, en viktig princip att medlemsstaterna inom ramen för EU-rätten har möjlighet att värna och utveckla sina respektive arbetsmarknadsmodeller. Enligt Lissabonfördraget ska EU respektera medlemsländernas nationella identitet som den kommer till uttryck i deras politiska och konstitutionella grundstrukturer. På så sätt ska medlemsstaterna kunna bidra till att fördelarna med arbetskraftens fria rörlighet förenas med ett socialt ansvar och goda arbetsförhållanden.

I anslutning till detta noterar utskottet att kommissionen aviserar ett lagstiftningsinitiativ som syftar till att förbättra genomförandet och efterlevnaden av direktiv 96/71/EG om utstationering av arbetstagare. Kommissionen gör enligt utskottets mening rätt i att koncentrera ansträngningarna på att förbättra tillämpningen och genomförandet av det nuvarande direktivet. Bland EU:s medlemsstater finns många olika arbetsmarknadsmodeller och olika syn på den rimliga balansen mellan den fria rörligheten för tjänster och arbetstagares rättigheter. Utskottet ser därför ingen anledning att ifrågasätta den uppfattning som tidigare framförts till utskottet av regeringsföreträdare att en omförhandling av direktivet skulle kunna leda till ett resultat som inte vore en förbättring ur svensk synvinkel.

När det gäller översynen av arbetstidsdirektivet noterar utskottet att kommissionen gör bedömningen att det i sak rådde enighet i första etappens samråd mellan arbetstagar- och arbetsgivarföreträdare på EU-nivå om att de nuvarande arbetstidsreglerna måste ändras så snart som möjligt. Parterna hade emellertid inget gemensamt önskemål om att börja förhandla. I den andra etappen av samrådet, som väntas bli klar i slutet av februari 2011, ombeds parterna ta ställning till två alternativa tillvägagångssätt – en begränsad respektive en heltäckande översyn – och till ett antal delfrågor. Med ledning av svaren kommer kommissionen att göra en konsekvensbeskrivning och under tredje kvartalet 2011 återkomma med ett förslag till ny utformning av direktivet. Arbetsmarknadens parter kan dock själva inleda förhandlingar, vilket kommissionen i så fall anpassar sin tidsplan och sitt förslag till.

Utskottet kan konstatera att den svenska linjen i förhandlingarna hela tiden har varit att direktivet måste ge större utrymme för arbetsmarknadens parter att reglera arbetstidsfrågor i kollektivavtal. Det bör, enligt utskottets mening, även fortsättningsvis vara utgångspunkten när förhandlingarna inom EU:s institutioner inleds. Först måste emellertid utfallet av det pågående samrådet avvaktas.

En arbetsmarknad för alla

Att ta vara på varje människas bidrag till samhällsgemenskapen och sträva efter att varje kvinna och man ges möjlighet och incitament att etablera sig på arbetsmarknaden bör, enligt utskottets mening, vara centrala utgångspunkter för EU:s politik. Arbete skapar fria och självständiga människor, som har makt att bestämma över sina egna liv. Utskottet kan konstatera att betydligt färre kvinnor än män har denna möjlighet. År 2009 var sysselsättningsgraden för europeiska kvinnor i ålderskategorin 15–64 år 58,6 % enligt Eurostats statistik, medan den var 70,7 % för män i samma ålder: en skillnad på drygt 12 procentenheter. Att öka etableringsgraden för kvinnor är också nödvändigt för att göra Europa till en konkurrenskraftig ekonomi med hög tillväxt och sysselsättning. Utskottet välkomnar därför att prioriteringarna i kommissionens förslag till strategi för jämställdhet för 2010–2015 över lag ligger väl i linje med den svenska jämställdhetspolitiken. Samtidigt anser utskottet att det – mot bakgrund av vikten av att öka kvinnors sysselsättningsgrad för att kunna uppnå Europa 2020-strategins mål – vore önskvärt att kommissionen på ett tydligare sätt lät ett jämställdhetsperspektiv genomsyra även de centrala *sysselsättningspolitiska* initiativen.

Även i övrigt kräver den demografiska utvecklingen att outnyttjad arbetskraft i medlemsländernas ekonomier bättre tas till vara och att alla människor ges chansen att bidra i en arbetsgemenskap. Utskottet anser att tröskeln in på arbetsmarknaden måste sänkas för exempelvis funktionsnedsatta. Personer med funktionsnedsättningar bör enligt utskottets mening ha samma rätt som andra att delta i arbetslivet.

När det gäller ungdomars väg till arbete anser utskottet att det är av särskild vikt att identifiera och fånga upp den grupp unga som riskerar att permanent utestängas från arbetsmarknaden. Utskottet vill därför betona vikten av bra utbildningssystem i Europa, utbildningssystem som stimulerar även svagare elever att fullfölja sin skolgång och som – genom exempelvis lärlingssystem och möjligheter till praktik – underlättar övergången mellan skola och arbetsliv. Utskottet välkomnar flertalet av de insatser som kommissionen aviserade i flaggskeppsinitiativet ”Unga på väg”. Initiativet innehåller emellertid även förslag till insatser där det är viktigt att ta hänsyn till medlemsstaternas olika traditioner på arbetsmarknaden vad gäller bl.a. lönebildning och parternas roll. Som utskottet framförde vid en överläggning med regeringen enligt 10 kap. 4 § RO den 18 oktober 2010 bör det i kommande förhandlingar understrykas att det i Sverige är arbetsmarknadens parter som fastställer lönerna i kollektivavtal. Utskottet delar den uppfattning som regeringen framförde vid överläggningen att det förslag om särskilda lagstadgade minimilöner för ungdomar som läggs fram i initiativet bör avvisas.

Utskottet vill också framhålla en god arbetsmiljö som ett viktigt konkurrensmedel i framtidens globala ekonomi. Förutom att det leder till bättre hälsa och ett längre arbetsliv för de enskilda arbetstagarna kan man förvänta sig positiva produktivitetseffekter av en god arbetsmiljö. Utskottet välkomnar därför att kommissionen aviserar flera förslag med sikte på en förbättrad arbetsmiljö. Dit hör den nya arbetsmiljöstrategin för åren 2013–2020 liksom förslag om exempelvis åtgärder mot tobaksrök och mot cancerogena ämnen.

Stockholm den 8 februari 2011

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Tomas Tobé

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Tobé (M), Ylva Johansson (S), Maria Plass (M), Raimo Pärssinen (S), Katarina Brännström (M), Patrik Björck (S), Hans Backman (FP), Ann-Christin Ahlberg (S), Annika Qarllsson (C), Johan Andersson (S), Hanif Bali (M), Mehmet Kaplan (MP), Lars-Axel Nordell (KD), Sven-Olof Sällström (SD), Josefin Brink (V), Jenny Petersson (M) och Kerstin Nilsson (S).

Avvikande meningar

1. Avvikande mening (S)

Ylva Johansson (S), Raimo Pärssinen (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S) och Kerstin Nilsson (S) anför:

Europas framtid ligger inte i att konkurrera med låga löner utan med kompetens. Det kräver offentliga investeringar i utbildning, forskning och innovationsfrämjande insatser. Stark konkurrenskraft är för oss socialdemokrater förknippad med ett väl fungerande arbetsrättsligt skydd för arbetstägarna, trygga anställningar och goda arbetsvillkor. Framtidens EU måste vara ett socialt EU. Samtidigt är det viktigt att slå fast att medlemsländerna själva ska behålla ansvaret för sysselsättningspolitiken och välfärdspolitiken.

Inför 2011 präglas EU av stora ekonomiska svårigheter och en alarmerande hög arbetslöshet. Även om det finns positiva tecken på återhämtning av ekonomin antas tillväxten inom EU-området bli mycket låg det kommande året.

Den höga arbetslösheten riskerar att leda till en tudelning av samhället där en stor och växande grupp mer eller mindre permanent ratas på arbetsmarknaden och hänvisas till ett liv i fattigdom. Särskilt allvarligt är att ungdomsarbetslösheten i hela EU, men i synnerhet i Sverige, ligger på en mycket hög nivå. De ungdomar som saknar tillräcklig kompetens från skolan riskerar att få mycket svårt att ta sig in på arbetsmarknaden även när tillväxten tar fart. Ungdomarnas framtidstro och möjligheter är EU:s viktigaste tillgång. Insatser för att minska klyftorna i samhället, höja kvaliteten och förbättra resultaten i skolan liksom investeringar för att skapa nya chanser för dem som hoppat av skolan eller hamnat snett, är helt nödvändiga.

För att klara konkurrensen på den globala marknaden ställs EU inför flera stora utmaningar. En av dem gäller arbetskraftens kompetens och rörlighet. Fram till 2020 förväntas antalet arbetstillfällen för högutbildade att öka med 16 miljoner i EU medan antalet arbetstillfällen för lågutbildade kommer att minska med ca 12 miljoner. En annan stor utmaning utgörs av den demografiska utvecklingen med en snabbt åldrande befolkning.

Kommissionens arbetsprogram för 2011 pekar ut återhämtningen efter finanskrisen, tillväxt och fler jobb som nyckelområden. Programmet innehåller inga konkreta förslag som det finns anledning att ta ställning till. Men vi vill i det här sammanhanget lyfta fram de prioriteringar vi vill se i EU-samarbetet, och vi vill markera vår ståndpunkt när det gäller de två lagstiftningsinitiativ som planeras under 2011.

Prioriteringar

- Aktiv arbetslöshetsbekämpning: Att bekämpa arbetslösheten måste ges högsta prioritet inom EU. Risken för att människor permanent ställs utanför arbetsmarknaden och hänvisas till ett marginaliserat liv i fattigdom måste tas på största allvar. Den öppna samordningsmetoden bör användas för att stimulera till att lära av framgångsrika sätt att arbeta. Arbetslösheten bekämpas inte med sämre villkor utan med en aktiv arbetsmarknadspolitik och investeringar i välfärd och företagande. En modern arbetsmarknadspolitik måste investera i kunskap för rörlighet och konkurrenskraft. Särskilt fokus bör ligga på att bekämpa ungdomsarbetslösheten. En utbredd arbetslöshet bland ungdomar är ett av de allvarligaste hoten mot tillväxt och sysselsättning. Det krävs kraftfulla åtgärder för att ge arbetslösa ungdomar chansen att etablera sig på arbetsmarknaden genom utbildning och praktik som leder till jobb.
- Konkurrera med kompetens: Förmågan att utveckla nya jobb och nya företag avgörs av befolkningens kunskaper och kompetens. För att hantera risken för en ökande strukturell arbetslöshet bland dem som har låg utbildning eller en utbildning som inte är relevant, krävs en aktiv arbetsmarknadspolitik och trygghetssystem som kan utgöra bryggor från de gamla till de nya jobb som växer fram. Det krävs en arbetslinje som vilar på en utbildningslinje. Utbildning är viktigt både för individens frihet, trygghet och möjligheter till jobb och för samhällets förmåga till omställning, utveckling och tillväxt. Inom EU vill vi se en politik som öppnar dörrar för livslångt lärande med återkommande möjligheter för alla att lära nytt. Det behövs investeringar i kunskap av hög kvalitet på alla nivåer – från grundläggande utbildning till spetsforskning. Detta synsätt bör också prägla EU:s budgetarbete.
- Bekämpa social dumpning och konkurrens genom låga löner: Rörlighet över gränserna och öppenhet inför invandring är viktiga drivkrafter för ekonomisk utveckling. Därför är det angeläget att ge människor möjligheter att röra sig fritt på en europeisk arbetsmarknad. Men detta får inte användas som en förevändning för att pressa arbetstagarnas villkor nedåt. EU bör tydligare agera mot handel med människor för arbetskraftsexploatering. Domslut som de i Laval- och Ruffertfallen m.fl. visar att marknadskrafternas frihet har fått företräde framför de fackliga organisationernas möjlighet att hävda rimliga arbetsvillkor för sina medlemmar. En sådan utveckling innebär även problem med konkurrensneutralitet mellan företag på samma marknad. EU bör anta ett juridiskt bindande protokoll som tydliggör fackliga rättigheter.
- Jämställdhet mellan kvinnor och män: Allt fler kvinnor förvärvsarbetar. Deras sysselsättningsgrad är emellertid fortfarande lägre än männens, trots att fler kvinnor än män studerar och har en universitetsexamen. Den finansiella krisen och budgetnedskärningar i dess spår riskerar att drabba kvinnor särskilt hårt då kvinnor inom EU utgör två tredjedelar av de anställda inom vård, skola och omsorg. Dessutom

- löper kvinnor också generellt sett en större risk att drabbas av fattigdom och låga pensioner. Kvinnor som tillhör minoriteter drabbas ofta av flerfaldig diskriminering på grund av både etnisk tillhörighet och kön. Principen om lika lön för lika arbete tillämpas inte inom EU. Kvinnornas timlön är fortfarande i genomsnitt 17,8 % lägre än männens, vilket tyvärr verkar vara en stabil siffra. Kvinnor är fortfarande starkt underrepresenterade på topposter inom näringslivet och politiken, trots att andelen kvinnor har ökat under de senaste tio åren. Fördelningen av familjeansvaret är fortfarande mycket ojämlig. Medlemsländerna inom EU behöver prioritera en väl utbyggd barnomsorg av hög kvalitet till en låg avgift, en fungerande äldreomsorg, en föräldraförsäkring och insatser mot könsdiskriminering på arbetsmarknaden. Det kräver en intensifierad kamp för en jämställd arbetsmarknad. Skatte-, familje- och näringspolitiken ska premiera arbete och företagande bland kvinnor – inte leda till att kvinnors sysselsättningsgrad sjunker. Jämställdhet mellan kvinnor och män är en förutsättning för att framgångsrikt nå de mål som sätts upp i Europa 2020-strategin.
- Den demografiska utmaningen: Medlemsländerna inom EU går mot en allt högre andel äldre i befolkningen. Allt färre ska försörja allt fler. För att vi ska kunna konkurrera på en allt hårdare global marknad krävs det att allt fler arbetar mer och längre. Därför måste arbetsvillkor och arbetsmiljö utformas så att människor inte slits ut i förtid i arbetslivet. En förbättrad arbetsmiljö förutsätter insatser mot social dumpning och starka fackliga organisationer.

Aviserade lagstiftningsinitiativ 2011

Utstationeringsdirektivet

Rörlighet över gränser och öppenhet inför invandring är viktiga drivkrafter för ekonomisk utveckling. Men detta får inte användas som en förevändning att försämra arbetstagarnas villkor. För oss socialdemokrater är det självklart att de som arbetar i Sverige ska ha lika lön och lika villkor – oavsett varifrån de kommer. Svenska kollektivavtal ska gälla alla som arbetar på den svenska arbetsmarknaden. Eftersom det finns en uppenbar risk för social dumpning och successivt sänkta löner är utstationeringsdirektivets utformning helt central för att säkerställa likvärdiga villkor för alla anställda i ett land.

När utstationeringsdirektivet antogs av Europaparlamentet och ministerrådet rådde en bred enighet om att direktivet skulle utgöra en lägsta nivå för de löne- och anställningsvillkor som ett värdland kan kräva. EU-domstolen har dock i sina domar valt att tolka direktivet som ett tak, dvs. att domstolen har angivit en högsta nivå för de villkor som kan avkrävas ett gästande företag. Därför krävs nya politiska initiativ för att säkerställa karaktären av minimidirektiv så att likabehandling av löntagare kan garanteras.

Domarna i Laval- och Ruffertmålen berör hela den europeiska arbetsmarknaden och har lett till stor oro och obalans i Europa. EU-domstolen har slagit in på en väg där löne- och anställningsvillkor blir ett konkurrensmedel i Europa. Det initiativ som kommissionen aviserat om en översyn av utstationeringsdirektivet måste leda till att de inskränkningar av de fackliga rättigheterna som domarna i Laval- och Ruffertmålen gav upphov till elimineras.

Arbetstidsdirektivet

Arbetstidens omfattning och förläggning är en grundläggande fråga för arbetstagarnas villkor och hälsa. Vi socialdemokrater har därför varit tillskyndare av ett arbetstidsdirektiv som omfattar hela arbetsmarknaden inom EU och motsatt oss den s.k. opt out-möjligheten. Det nu gällande arbetstidsdirektivet innehåller en opt out-möjlighet som i dag utnyttjas av allt fler medlemsländer; i många länder är det en direkt reaktion på hur domstolen tolkat reglerna om jourtjänstgöring.

Kommissionens aviserade översyn presenteras som två möjliga vägar: en mer begränsad översyn som framför allt skulle gälla jourtjänstgöringen och opt out-möjligheten eller en mer omfattande översyn som skulle gälla i princip hela direktivet. Vi socialdemokrater förordar en begränsad översyn av direktivet och förutsätter att parterna ges en viktig roll i denna översyn.

Det är helt nödvändigt att kvinnornas arbetskraftsdeltagande kan öka inom EU och att fler äldre stannar kvar längre i arbetslivet. Vi vill dock markera att vi inte alls delar kommissionens uppfattning att detta skulle motivera, eller underlättas av, en svagare reglering av arbetstiden. Tvärtom menar vi att ju svagare ställning på arbetsmarknaden vissa grupper av anställda har, desto viktigare är det att det finns regler som säkrar löntagarnas villkor.

2. Avvikande mening (MP)

Mehmet Kaplan (MP) anför:

EU ska enligt det nya fördraget verka för en social marknadsekonomi. Väl fungerande marknader, utbildning, en aktiv välfärdspolitik och en progressiv miljöpolitik ska tillsammans bidra till en hållbar ekonomisk utveckling och jobbskapande.

En grön omställning är tydligt kopplad till skapandet av nya framtidsjobb – det behövs en Green New Deal på EU-nivå. Nya jobb kan skapas i bl.a. miljötekniksektorn genom energieffektiviseringar, satsningar på förnybara energikällor och investeringar i utbyggnad av utsläppsnål kollektivtrafik. Miljömässigt sunda och produktiva arbeten är grunden för uthålligheten i tillväxten. Den nordiska modellen visar att det är möjligt att skapa samhällen som är både ekonomiskt och socialt framgångsrika samtidigt som miljömässiga krav hålls på en hög nivå. I det sammanhanget är det

också centralt att EU:s medlemsländer bedriver en aktiv politik för att stimulera framväxten av små och medelstora företag. Det är där potentialen att driva fram en utveckling mot nya, gröna jobb är störst. Det bör därför bli enklare att starta och driva företag, även över nationsgränserna. Klimat- och jobbpolitik går hand i hand.

Politik ska handla om att möjliggöra för människor att forma sitt eget liv. I detta ligger självfallet även en stark strävan efter att ge människor möjlighet att röra sig fritt på en öppen arbetsmarknad i EU-området. Men målet om en integrerad arbetsmarknad i EU får inte användas som en förväntning för att pressa arbetstagarnas villkor nedåt. Behov av ständig omvandling ska balanseras mot grundläggande rättvisepprinciper. Det är inte acceptabelt att löntagare diskrimineras och får lön beroende på varifrån de kommer. Lika lön för lika arbete enligt lagar och avtal är en princip som ska gälla i hela EU. Fall som Laval och Ruffert visar att hänsynen till den inre marknaden på ett olyckligt sätt har fått företräde framför fackens möjlighet att hävda rimliga arbetsvillkor för sina medlemmar. Här riskerar den svenska regeringens passivitet att ytterligare försvaga löntagares rättigheter i Sverige och andra EU-länder.

Värnet av EU:s gemensamma arbetsmarknad får heller inte tas till intäkt för att stänga Europas gränser för människor utanför unionen som vill komma hit och arbeta. Tack vare det nya regelverk – utan onödig protektionism och hinder – som vi i Miljöpartiet genomdrivit tillsammans med regeringen har Sverige nu en modell för arbetskraftsinvandring som det vore välkommet om även andra EU-länder anammade. Denna öppenhet för arbetskraftsinvandring bör emellertid också kompletteras med en integrationspolitik som är mer framgångsrik än den som tidigare och nuvarande svenska regeringar fört.

Jag kan ställa mig bakom en del av de synpunkter som utskottsmajoriteten framför, exempelvis när det gäller arbetsmiljö, funktionsnedsatta och jämställdhet. Jag vill också i likhet med majoriteten understryka att medlemsländerna själva måste behålla ansvaret för merparten av sysselsättningspolitiken och välfärdspolitiken. Den öppna samordningsmetoden på arbetsmarknadspolitikens område får inte utvecklas i riktning mot ökad styrning och kontroll från EU-institutionerna. Den bör även fortsättningsvis ha karaktären av ett utbyte av goda erfarenheter, med tanke på att arbetsmarknadspolitiken ser så olika ut i de 27 länderna. Dessa olikheter är något vi ska respektera och dra fördel av i stället för att se som problem.

Jag kan liksom majoriteten välkomna delar av det flaggskeppsinitiativ för att bekämpa ungdomsarbetslöshet som EU-kommissionen aviserar. Det finns emellertid anledning att tydligt markera att en del av förslagen, exempelvis tankarna om europeiska studielån och en "ungdomsgaranti" på EU-nivå, inte är önskvärda. Erfarenheterna av den svenska regeringens ungdomsgaranti, som alltmer kommit att bli en innehållslös förvaring utan någon som helst garanti för deltagarna att erbjudas aktiviteter som leder till arbete, förskräcker.

3. Avvikande mening (SD)

Sven-Olof Sällström (SD) anför:

Grunden för välfärd och trygghet är arbete. Av den anledningen tar Sverigedemokraterna sikte på att nå ett mål om full sysselsättning och vill samtidigt motverka såväl den borgerliga regeringens lönedumpningspolitik som vänsterkartellens bidragslinje. Det behövs ett fullständigt politiskt nytänkande för att bryta den långsiktiga utvecklingen med permanent hög arbetslöshet. Varaktigt hög sysselsättning och låg arbetslöshet skapas framför allt genom att den svenska konkurrenskraften stärks i ett globalt perspektiv och i ett EU-perspektiv.

En mer ansvarsfull invandringspolitik är en viktig faktor för att klara sysselsättningen. Den närmast oreglerade arbetskraftsinvandringen från länder utanför EU är felaktig. Invandringen måste kraftigt begränsas för att inte fylla på det redan befintliga överutbudet av arbetskraft. Detta överutbud bidrar starkt till att den svenska arbetslösheten – inte minst ungdomsarbetslösheten – fortfarande ligger på en alldeles för hög nivå. I en eventuell framtida situation av allmän och långvarig brist på arbetskraft förespråkar vi införandet av ett gästarbetarsystem baserat på tillfälliga arbetstillstånd.

Men dagens arbetskraftsinvandring är också ett problem för invandrarna själva. Arbetsmarknaden för arbetskraftsinvandrare fungerar på ett sådant sätt att de som kommer hit känner stark otrygghet. Arbetskraftsinvandrarna är i arbetsgivarens våld och har inga alternativ. Denna situation har uppstått genom det nya regelverk som i praktiken tillåter att arbetsgivaren själv bestämmer vem man ska anställa, varifrån och när.

Centralt är i detta sammanhang att besluten om hur den svenska invandringspolitiken ska utformas måste fattas i den svenska riksdagen. Vi anser att svenska löntagare måste kunna känna sig trygga med att deras intressen står i främsta rummet och att deras rättigheter inte spelas bort i överenskommelser i slutna rum inom EU-systemet. I vårt Sverige går jobben till inhemsk arbetskraft i första hand.

Vi Sverigedemokrater vänder oss därför mot tanken om att skapa en allt tätare integration av såväl arbetsmarknads- som invandringspolitiken mellan EU:s medlemsländer. Denna tanke genomsyrar den europeiska sysselsättningsstrategin och Europa 2020-strategin liksom kommissionens arbetsprogram. Sverige bör vara öppet för att lära av goda exempel i andra europeiska länder, men det ska ske genom ett frivilligt samarbete mellan suveräna stater, inte genom överstatligt beslutsfattande.

När det gäller de initiativ som kommissionen aviserar i sitt arbetsprogram vill vi särskilt trycka på behovet av en översyn av regelverket och tillsynen när det gäller utstationeringsdirektivet och arbetstidsdirektivet.

Vi sverigedemokrater är för att Sverige ska vara en del av EU:s inre marknad. Det innebär inte bara fri rörlighet för varor och tjänster utan även för arbetskraft. Svenska ungdomar kan åka till London och Madrid och arbeta. En polsk byggjobbare kan mycket väl komma till Sverige och arbeta för svenska löner och enligt svenska avtal. Det motsätter vi oss inte.

Men med EU:s nuvarande regelverk, i synnerhet utstationeringsdirektivets utformning, riskerar man en utveckling där svenska löntagare utkonkurreras av utländsk arbetskraft med betydligt sämre löner och andra villkor. Vi anser att fokus i fråga om utstationeringsdirektivet måste vara att få till stånd regler, en tillämpning och en tillsyn som inte missgynnar inhemska företag och inhemska företags anställda i konkurrens med utstationerade företag och personal. Nuvarande regelverk missbrukas när det gäller löner och andra ersättningar, arbetsmiljölagstiftning och arbetstidslagstiftning. Ingångna kollektivavtal följs inte.

När det gäller omarbetningen av arbetstidsdirektivet måste siktet vara inställt på att förhindra att regelverket verkar hämmande dels på tillväxt och sysselsättning, dels på människors möjlighet att genom eget arbete få en bättre livssituation.

4. Avvikande mening (V)

Josefin Brink (V) anför:

I många medlemsstater har arbetslösheten sedan länge varit hög, även i goda konjunkturer. Den genomsnittliga arbetslöshetsnivån är nu omkring 10 %. Det är oacceptabelt. Arbetslöshetsnivån måste ned, och sysselsättningsgraden måste öka kraftigt. Särskilt fokus bör läggas på att öka kvinnors möjligheter att förvärvsarbeta och på att undanröja diskriminerande strukturer som stänger människor ute från arbetslivet. Målet om full sysselsättning måste prioriteras.

Kommissionens arbetsprogram för 2011 är inriktat på att påskynda återhämtningen efter finanskrisen. Till de huvudprioriteringar som anges hör att återskapa tillväxt och sysselsättning. Tillväxten ska vara smart, hållbar och gynna alla. Vänsterpartiet vill poängtera att det förutsätter en arbetsmarknad med goda anställnings- och arbetsvillkor där fackliga rättigheter respekteras.

Till skillnad från utskottsmajoriteten som reservationslöst bejakar vad de kallar ”nödvändiga strukturförändringar” är jag bekymrad över EU-kommissionens agerande i samband med budgetsaneringen. EU-kommissionen har ingripit direkt på arbetsmarknaden i de medlemsstater som beviljats stöd-lån från EU och IMF, utan hänsyn till tidigare försäkringar om självständighet för arbetsmarknadens parter, den sociala dialogens vikt och att EU inte ska lägga sig i lönebildningen. EU-kommissionen har kört över arbetsmarknadens parter med sina påbud till euroländer i kris att bl.a. genomföra lönesänkningar i strid med gällande kollektivavtal. Det är ett oacceptabelt angrepp på självbestämmandet för arbetsmarknadens parter och de fackliga rättigheterna som går långt utöver kommissionens befogenheter.

Vänsterpartiet konstaterar också att i de flaggskeppsinitiativ på sysselsättningsområdet som kommissionen presenterat finns förslag till insatser som inkräktar på medlemsstaternas och parternas suveränitet i fråga om arbetsrätt och lönebildning.

Det är mer angeläget än någonsin att ett juridiskt bindande socialt protokoll för EU antas, som slår fast att grundläggande fackliga rättigheter såsom förhandlings- och konflikträtt samt rätten att fritt teckna kollektivavtal gäller inom unionen. I det sociala protokollet ska det också fastställas att grundläggande mänskliga rättigheter, så som de definieras i ILO-konventioner och Europakonventionen, har företräde framför ekonomiska intressen.

Jag vill också markera Vänsterpartiets ståndpunkt när det gäller de två lagstiftningsinitiativ som kommissionen har för avsikt att genomföra 2011.

Utstationeringsdirektivet

När EU:s utstationeringsdirektiv antogs av EU-parlamentet och ministerrådet fanns en bred enighet om att direktivet skulle utgöra en miniminivå, ett golv, för de löne- och anställningsvillkor som kan krävas av ett värdland. EU-domstolen har i ett antal domar, bl.a. Laval- och Rüffertdomarna, i stället tolkat direktivet som ett tak – domstolen har angivit en maximinivå för vilka villkor som kan krävas av ett gästande företag. Denna tolkning innebär att utstationerad arbetskraft riskerar att utsättas för diskriminering och att arbetsmarknaden utsätts för en press nedåt mot lägre löner och sämre anställningsvillkor.

José Manuel Barroso lovade, innan han omvaldes för en andra period som EU-kommissionens ordförande, att inte bara se över tillämpningen och genomförandet av utstationeringsdirektivet utan också tolkningen. Av EU-kommissionens arbetsprogram framgår att översynen inte kommer att omfatta själva tolkningen, utan endast tillämpningen. EU-domstolens tolkning att direktivet i praktiken utgör ett tak kommer därmed att fortsätta gälla.

Laval- och Rüffertdomarna skapar stor osäkerhet på arbetsmarknaden inom hela EU. Vänsterpartiet anser att översynen av utstationeringsdirektivet måste leda till att de inskränkningar av de grundläggande fackliga rättigheterna som dessa domar innebär elimineras. Revideringen av utstationeringsdirektivet måste leda till att karaktären av minimidirektiv säkerställs så att likabehandling av löntagare kan garanteras.

Arbetsstidsdirektivet

EU:s arbetsstidsdirektiv syftar till att säkerställa arbetstagarnas skydd när det gäller en lägsta nivå för dygnsvila, veckovila och pauser samt rätt till begränsning av veckoarbetstiden och nattarbete. Målet är att skydda arbetstagarnas hälsa och förhindra konkurrens mellan länderna som bygger på dåliga arbetsvillkor. Direktivet är därför av betydelse för alla arbetstagare i EU:s medlemsstater.

När det nuvarande direktivet beslutades 1993 gavs en möjlighet att förhandla bort grundregeln om högst 48 timmars arbetsvecka genom individuella undantag, s.k. opt out. År 2000 var Storbritannien den enda medlemsstat som utnyttjade denna möjlighet. I dag utgör det individuella undantaget ett stort och växande problem. Hela 16 länder tillämpar nu undantaget.

Vänsterpartiet förespråkar en begränsad översyn av arbetstidsdirektivet med avsikt att avskaffa opt out-möjligheten. Det ska inte vara möjligt att förhandla bort grundläggande skyddsregler. Skyddet mot ohälsosamma arbetstider måste stärkas för arbetstagarna i medlemsstaterna.

BILAGA 4

Justitiekottets yttrande

UTSKOTTSSAMMANTRÄDE 2010/11:20

PROTOKOLL

DATUM 2011-02-03
NÄRVARANDE Se bilaga 1

§ 5 Kommissionens arbetsprogram för 2011

Utskottet behandlade yttrande till utrikesutskottet över kommissionens arbetsprogram för 2011, KOM(2010) 623, i de delar som rör justitiekottets beredningsområde.

Utskottet beslutade om följande yttrande:

Utskottet konstaterar att kommissionen genom arbetsprogrammet för 2011 tar sig an genomförandet av Stockholmsprogrammet. Vad gäller en mer ingående granskning av de planerade initiativen väljer utskottet dock att avvakta med en sådan till när de konkreta förslagen presenteras. Utskottet vill ändå lämna övergripande synpunkter i de delar av arbetsprogrammet som rör justitiekottets beredningsområde.

I likhet med vad utskottet uttalade i utlåtandet över Europeiska kommissionens meddelande Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa i allmänhetens tjänst (utl. 2008/09:JuU31) är utskottet positivt till att kommissionen vill driva medborgarnas agenda och stärka deras rättigheter. Liksom i det ovan nämnda utlåtandet vill utskottet även här framhålla vikten av balansen mellan åtgärder för att öka säkerheten för medborgarna och åtgärder för att stärka den enskildes rättigheter. Utskottet välkomnar därför kommissionens kommande förslag om förstärkning av brottsoffrens rättigheter.

Vidare noterar utskottet att kommissionen kommer att presentera ett antal initiativ rörande EU:s gränsförvaltning. Utskottet står fast vid ståndpunkten som framhölls i utlåtandet 2008/08:JuU31, nämligen att det är viktigt att analysera om en åtgärd är effektiv innan den genomförs. I detta sammanhang vill utskottet även understryka att mervärdet av ytterligare åtgärder samtidigt måste vägas mot kostnaderna för dessa och vikten av att särskilt beakta proportionaliteten och behovsaspekten i förslag gällande gränsförvaltningen. Härutöver anser utskottet att en hög säkerhetsnivå vid in- och utresekontroll kräver en absolut respekt för mänskliga rättigheter och internationellt skydd. Balansen mellan den enskildes rätt till integritet och brottsbekämpande åtgärder måste också

upprätthållas.

Företrädarna för Socialdemokraterna anmälde följande särskilda yttrande:

Utskottet går nu inte in i sak i kommissionens planerade initiativ. Vi vill ändå i det här sammanhanget framhålla att vi står kvar vid de synpunkter som framfördes i utlåtandet 2008/2009:JuU31 och hänvisar till ställningstagandena i vår reservation.

Företrädarna för Miljöpartiet och Vänsterpartiet anmälde följande särskilda yttrande:

Utskottet går nu inte in i sak i kommissionens planerade initiativ. Vi vill ändå i det här sammanhanget framhålla att vi står kvar vid de synpunkter som framfördes i utlåtandet 2008/2009:JuU31 och hänvisar till ställningstagandena i våra respektive reservationer. Särskilt vill vi här framhålla de synpunkter vi hade i frågor om gränskontroll.

Företrädaren för Sverigedemokraterna anmälde följande särskilda yttrande:

Utskottet går nu inte in i sak i kommissionens planerade initiativ. I en fråga vill jag dock utveckla min ståndpunkt. Kommissionens fortsatta arbete bör, i betydligt högre utsträckning än vad som framgår av arbetsprogrammet, inriktas på att stävja den omfattande illegala invandringen till EU som sker i dag. Den yttre gränskontrollen måste skärpas.

Denna paragraf förklarades omedelbart justerad.

- - -

Vid protokollet

Justeras den 3 februari 2011

Morgan Johansson

Rätt utdraget intygar

Exp.2011-02-03
UU

Virpi Torkkola